

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME
2005 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ
(Afyonkarahisar İli Örneği)

Bahriye ECE
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Ali GAZEL

Afyonkarahisar
2007

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME 2005 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Afyonkarahisar İli Örneği)

BAHRİYE ECE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A.Ali GAZEL

Afyonkarahisar

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME 2005 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (Afyonkarahisar İli Örneği)

Bahriye ECE

İlköğretim Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2007

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Ali GAZEL

Bu araştırmanın amacı, 12 Temmuz 2004'de Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler Programını öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirmektir. Öğretmen görüşleri anket yoluyla elde edilmiştir.

Araştırma, 2006–2007 öğretim yılında, Afyonkarahisar il merkezindeki 44 ilköğretim okulunda dördüncü ve beşinci sınıfta görev yapan öğretmenler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, kişisel bilgilerle ilgili altı soru ile Sosyal Bilgiler programının kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme boyutlarına ilişkin 49 soru ve geleceğe yönelik 8 sorudan oluşmaktadır.

Veriler, cinsiyet, sınıf, kıdem, mezun olunan okul, sınıf mevcudu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durum değişkenleri açısından analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, frekans, yüzde, standart sapma, t-testi ve tek yönlü varyans analiz (ANOVA) testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan öğretmenler genelde programı desteklemiştir. Ayrıca, Sosyal Bilgiler Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneri boyutlarına ilişkin ğretmen grşlerinde deneklerin cinsiyet, sınıf, ğrencilerin sosyo-ekonomik durumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF PRIMARY SCHOOL FIRST LEVEL 2005
SOCIAL STUDY CURRÍCULUM ACCORDİNG TO TEACHER'S OPTINIONS
(A Sample of Afyonkarahisar Province)

Bahriye ECE

Department of Primary School Education

Afyonkarahisar Kocatepe University, The Institute of Social Sciences

June 2007

Adviser: Ass. Prof. Dr. A.Ali GAZEL

The aim of this research is to evaluate Programee of Social Studies prepared by National Education Ministry Commission of Training and Education on 6th April 2005 through the point of teacher's view. Sights of teachers have been obtained through questionnaire.

The research, has been carried out on teachers teaching in class 4th and 5th grade of Primary Schoo in 2006-2007 Education-Teaching Year.

The means of collecting data consists of six questions related to personal information and forty-nine questions related to acquisition, content, condition of education and evaluation and also eight questions concerned wiht future.

Data have been analysed from variations of sex, class, grade, school graduated from, quantity of class and social-economical situation of students. Aritmetical avarage, frequency, percent, standert deviation, t-test and one-way (factor) ANOVA has been used in analysis of datas. According to findings which was obtained teachers who participated in research supported the programe in general Furthermore, resonable relations have been found between views of teacher regarding acquisition, content, situation of education, evaluation and proffer related to next of Programme of Social Studies and sex, class, social of economical position of subjects.

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

	İmza
Danışman Üye: Yrd. Doç. Dr.A. Ali GAZEL
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Hakkı YAZICI
Yedek Üye : Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK

İlköğretim Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Bahriye Ece'nin "**İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi**" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 29/05/2007günü saat 15:00'de, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖNSÖZ

Bireylerin yaşamını dengeli bir biçimde sürdürebilmesi ve içinde yaşadığı topluma yapıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesi için gerekli davranış örüntüleri ile donanmış olması gerekmektedir. Bunu sağlayacak olan araç ise eğitimidir. Eğitim sürecinin ilk aşaması olan ilköğretimde çocuğun sosyalleşme sürecine katkıda bulunan derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin, toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını, bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerini, insan ilişkilerini anlamalarını ve ulusal özellikleri kavramalarını sağlar. Ayrıca; öğrencilere yaşadıkları çevre, geçmiş ve gelecek hakkında bakış açısı kazandırmaya çalışır. Bu nedenle bu kadar önemli bir yere sahip olan Sosyal Bilgiler dersinin öğretim programının ülkenin ihtiyaçları da dikkate alınarak bilimsel bir yaklaşımla sık sık yenilenmesi gerekir.

İlköğretim Birinci Kademe Dersi Öğretim Programının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırma birçok kişinin katkısıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, gerek ders döneminde, gerekse tez çalışmalarında her zaman yardım ve tavsiyelerini gördüğüm danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ali GAZEL'e ve verilerin istatistik işlemlerinin gerçekleştirilmesinde bilgilerini ve yardımını esirgemeyerek paylaşan Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımın her aşamasında varlığıyla bana her zaman destek olan aileme de sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bahriye ECE

ÖZGEÇMİŞ

Bahriye ECE

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2001, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kimya Öğretmenliği

Lise: 1997, Akşehir Lisesi

İş

2006–2007- Öğretmen, Afyonkarahisar, Büyükkalecik İlköğretim Okulu

2005–2006- Öğretmen, Afyonkarahisar, Büyükkalecik İlköğretim Okulu

2004–2005- Öğretmen, Muş, Sungu İlköğretim Okulu

2003–2004- Öğretmen, Muş, Yoncalıöz İlköğretim Okulu

2002–2003- Öğretmen, Muş, Yoncalıöz İlköğretim Okulu

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: KONYA/ Akşehir, Cinsiyet: Bayan

Yabancı Dil

İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR TABLOSU.....	xix
EKLER LİSTESİ.....	xx

GİRİŞ.....	1
I. AMAÇ.....	3
II. PROBLEM.....	3
A) ALT PROBLEMLER.....	3
III. ÖNEM.....	4
IV. SAYILTILAR.....	5
V. SINIRLILIKLAR.....	5
VI. TANIMLAR.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

1. SOSYAL BİLİMLER İÇİNDE SOSYAL BİLGİLERİN YERİ	7
2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKÖĞRETİMDEKİ YERİ.....	9

3. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ GELİŞİMİ	11
4. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI	18
4.1. Amaçlar	19
4.2. İçerik	24
4.3. Öğrenme ve Öğretme Süreçleri	27
4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Belli Başlı	
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	29
4.3.1.1. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	29
4.3.1.2. Kart Oyunları	30
4.3.1.3. Nesi Var?	31
4.3.1.4. Gözlem Gezi Yöntemi	31
4.3.1.5. Beyin Fırtınası	32
4.3.1.6. Drama Tekniği	32
4.3.1.7. Sözlü Tarih Tekniği	33
4.3.1.8. Örnek Olay İncelemesi Yöntemi	33
4.3.1.9. Problem Çözme Yöntemi	34
4.3.1.10. Akvaryum Çalışması (İç Çember)	34
4.3.1.11. Akrostiş	35
4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Belli Başlı	
Araç-Gereçler	35
4.3.2.1. Ders Kitapları	37
4.3.2.2. Yazı ve Gösterim Tahtası	37
4.3.2.3. Resimler, Levhalar ve Afişler	38
4.3.2.4. Haritalar ve Küre	38
4.3.2.5. Zaman ve Tarih Şeridi	39

4.3.2.6. Grafikler.....	39
4.3.2.7. Üç Boyutlu Materyaller	39
4.3.2.8. Tepegöz ve Episkop	40
4.3.2.9. TV-Video	40
4.3.2.10. Radyo-Kasetçalar	41
4.3.2.11. Slâyt Makinesi	41
4.3.2.12. Bilgisayar	41
4.3.2.13. İnternet	42
4.3.2.14. CD (Kompakt Disk)	42
4.4. Ölçme ve Değerlendirme	42
4.4.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Ölçme ve Değerlendirme	
Araç Ve Yöntemleri.....	44
4.4.1.1. Yazılı Sınavlar.....	44
4.4.1.2. Kısa Cevaplı Maddeler.....	45
4.4.1.3. Çoktan Seçmeli Maddeler.....	45
4.4.1.4. Eşleştirmeli Maddeler.....	46
4.4.1.5. Doğru Yanlış Testleri.....	46
4.4.1.6. Ürün Dosyası (Portfolyo).....	46
4.4.1.7. Kavram Haritası Yapma.....	47
4.4.1.8. Sergi.....	48
4.4.1.9. Sözlü Sunum.....	49
4.4.1.10. Proje.....	49
4.4.1.11. Performans Değerlendirme.....	49
4.4.1.12. Gözlem	50
4.4.1.13. Anekdor.....	50

4.4.1.14. Kontrol Listesi.....	50
4.4.1.15. Dereceleme Araçları (Rubric).....	51
4.4.1.16. Öz Değerlendirme.....	51
4.4.1.17. Akran Değerlendirme.....	51
4.4.1.18. Sosyometrik Teknikler.....	52
4.4.1.19. İlgi Envanterleri.....	52
4.4.1.20. Tutum Ölçekleri.....	52
5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	53

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMA MODELİ	58
2. EVREN VE ÖRNEKLEM	58
3. VERİLER VE TOPLANMASI	60
4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. KİŞİSEL ÖZELLİKLERLE İLGİLİ BİLGİLER	64
3.2. İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	66
3.2.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	67
3.2.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Öğretmen Görüşleri	69

3.2.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eğitim Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	71
3.2.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Değerlendirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	73
3.2.5. Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	74
3.3. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMELERİN CİNSİYET, SINIF, MEZUN OLUNAN OKUL, SINIF MEVCUDU VE ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK DÜZEY DEĞİŞKENLERİNE GÖRE GÖRÜŞLERİ.....	75
3.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	76
3.3.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	79
3.3.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Hizmet Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	82
3.3.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Mezun Olunan Okul Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	84
3.3.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	87
3.3.6. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni	

Açısından Karşılaştırılması.....	90
----------------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ	94
-------------------------	----

4.2. ÖNERİLER	97
----------------------------	----

KAYNAKÇA	98
-----------------------	----

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Araştırmanın Evrenini Oluşturan Sınıf Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımı.....	59
Tablo 2. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	64
Tablo 3. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Dağılımı	64
Tablo 4. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı.....	65
Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı.....	65
Tablo 6. Öğretmenlerin Sınıflarının Mevcutlarına Göre Dağılımı.....	66
Tablo 7. Öğretmenlerin Öğrencilerinin Sosyo Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	68
Tablo 9. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Öğretmen Görüşleri	70
Tablo 10. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	72
Tablo 11. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	73
Tablo 12. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri.....	74
Tablo 13. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri	77
Tablo 14. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri	77
Tablo 15. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri	78

Tablo 16. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri.....	78
Tablo 17. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Görüşleri.....	78
Tablo 18. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri.....	79
Tablo 19. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri.....	80
Tablo 20. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri.....	80
Tablo 21. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri.....	81
Tablo 22. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre, Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri.....	81
Tablo 23. Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri.....	82
Tablo 24. Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri.....	82
Tablo 25. Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri.....	83
Tablo 26. Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri.....	83
Tablo27. Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Önerilere Ait Görüşleri.....	84
Tablo 28. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri.....	85
Tablo29. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri.....	85
Tablo 30. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre, Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumu Yönelik Görüşleri.....	86
Tablo 31. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre, Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri.....	86

Tablo 32. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre, Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Önerilerine Ait Görüşleri	87
Tablo 33. Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri.....	88
Tablo 34. Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri.....	88
Tablo 35. Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre, Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri.....	89
Tablo 36. Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre, Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri.....	89
Tablo 37. Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre, Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri.....	90
Tablo 38. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri.....	90
Tablo 39. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri.....	91
Tablo 40. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri.....	91
Tablo 41. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri.....	92
Tablo 42. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre, Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri.....	93

KISALTMALAR TABLOSU

ABD	: Amerika Birleşik Devletler
Çev	: Çeviren
Ed	: Editör
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Toplam sayı
NCSS	: National Council Social Studies
s	: Sayfa
ss	: Standart Sapma
TED	: Türkiye Eğitim Dergisi
ty	: Tarih yok
Vb	: Ve benzeri
vd	: Ve diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

EKLER

	Sayfa
Ek 1 : Anket Formu	104
Ek 2 : İzin Yazısı.....	110

GİRİŞ

Dünyada bilgi ve iletişim teknolojisinde hızlı değişimlerin yaşandığı ve bu değişimlerin birçok alanda etkisini gösterdiği görülmektedir. Bu gözlem, toplum yaşamına ayak uydurabilmek için eğitim anlayışında da birçok değişimi zorunlu kılar. Dolayısıyla eğitimi sadece kültür aktarıcı bir süreç olmaktan daha fazlasını yapmaya zorlar. Eğitimin en önemli görevi kültürel mirası genç kuşaklara aktarmakla birlikte bireylere toplum değerlerini ve toplum yaşamında üstlenecekleri rolleri öğretmek, bireylere akılcı düşünce alışkanlıkları kazandırmaktır.

Sosyal bir varlık olan insanın çevresinde yaşanan değişime ayak uydurması onun için bir zorunluluktur. Birey sahip olduğu eğitim ölçüsünde her türlü yeniliğe kendini açabilir. Verilen eğitimde ise, en büyük pay eğitim programlarına aittir. Eğitim programları eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tüm kurumlar için büyük önem taşır.

Eğitim kurumlarının içinde en önemlisi ilköğretim okullarıdır. İlköğretim okullarında bireylerin yaşamlarını sürdürürken bireysel ve toplumsal olarak gereksinim duyulacak temel bilgi ve becerilerini kazanmalarını sağlamak esastır. Özellikle Sosyal Bilgiler dersinin bu anlamda ayrı bir sorumluluğu vardır. Bu dersin temel amacı vatandaşlık eğitimidir. Bu eğitim sayesinde öğrenciler temel demokratik değerlerle donanmış, insan haklarına saygılı, duyarlı, eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren, sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen bireyler haline gelirler.

Öğrenciler toplumun sorumlu birer bireyi olarak gereği gibi toplumsallaşmak ve toplum içinde demokratik bir yaşam sürdürmek durumunda olduklarına göre okul

programlarında Sosyal Bilgilerin yeri ile öğretimine ilişkin çabalar her zaman önemini sürdürecektir.

Son yıllarda bilgi toplumuna ulaşmada geçirilen zorlu süreçte yapılan değişiklikler her alanda olduğu gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına da yansımıştır. Yeniden düzenlenen İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 12.07.2004 tarih ve 118 sayılı kararla kabul edilmiş ve programın 2004–2005 yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere uygulanmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede İlköğretim Sosyal Bilgiler programının basılı halinin ve uygulamada ne sonuçlar verdiğinin ortaya çıkarılması bir başka deyişle değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir ders programının etkili ve verimli olabilmesi o programın iyi hazırlanması ve sürekli olarak değerlendirilmesi dolayısıyla geliştirilmesi ile sağlanabilir. Değerlendirme işleminin yapılmasında ise program uygulayıcılarının aktif bir biçimde katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü çağdaş program geliştirme anlayışı, hazırlanan bir programın masa başında değiştirilmesini değil, eğitim sürecine etkide bulunan tüm koşulların sürekli bir biçimde geliştirilmesini esas alır.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, İlköğretim kurumlarında uygulanan dördüncü ve beşinci sınıf Sosyal Bilgiler programını öğretmen görüşlerinden yararlanarak değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen problem cümlesi ve alt problemlerdeki sorulara yanıt aranması yoluna gidilmiştir.

I. PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının öğelerine (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) ilişkin öğretmen görüşleri ve Sosyal Bilgiler Programı ile öğretmenlerin geleceğe yönelik önerileri nelerdir?

A) ALT PROBLEMLER

1. Öğretmenlerin, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının öğelerine (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) yönelik görüşleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, programın öğeleri (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) ile ilişkili görüşlerinde;
 - a. Cinsiyet
 - b. Okuttukları sınıf
 - c. Meslekteki hizmet süresi
 - d. Mezun oldukları okul
 - e. Sınıf Mevcudu
 - f. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuyönünden fark var mıdır?

3. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ile ilgili geleceğe yönelik görüş ve önerileri nelerdir?
4. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ile ilgili geleceğe yönelik görüş ve önerilerinde;
 - a. Cinsiyet
 - b. Okuttukları sınıf
 - c. Meslekteki hizmet süresi
 - d. Mezun oldukları okul
 - e. Sınıf Mevcudu
 - f. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuyönünden fark var mıdır?

II. ÖNEM

Hızla gelişen bilim ve teknoloji, birçok alanda olduğu gibi eğitim görev alanlarını da etkilemektedir. Eğitimin en önemli görevlerinden birisi; öğrencilerin toplumsallaşmasını sağlamak, içinde yaşadıkları toplumun kültürünü, tarihini tanımalarına yardımcı olmak ve toplumun kendilerine sunduğu imkânlardan yararlanmalarını sağlamaktır. Ülkemizdeki ilköğretim okulları Sosyal Bilgiler derslerinde bu beceri ve özellikleri öğrencilere kazandırma işinin önemli bir kısmını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Öğrencilerin bu özellik ve becerileri kazanabilmeleri, Sosyal Bilgiler dersi ve bu dersi işlemek için hazırlanan programlara bağlıdır. Bu programların bu dersleri okutan öğretmenler tarafından geniş kabul görmesi gerekir. Bu yüzden programlar hazırlanırken, bu dersleri okutan öğretmenlerin etkin katılımları sağlanmalıdır. Ayrıca istenilen verimin elde edilebilmesi için programın sürekli değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre programın yeniden gözden geçirilip düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki belirtilenler doğrultusunda; İlköğretim 1. Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Ders Programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesini

amaçlayan bu araştırmanın bulguları ve sonuçları, bu dersi okutan öğretmenlere ve bu alanda çalışmak isteyen araştırmacılara katkıda bulunması açısından önem taşımaktadır.

III. SAYILTILAR

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hazırlanan anket sorularını içten ve yansız olarak cevaplandıracakları varsayılmıştır.

IV. SINIRLILIKLAR

1-Araştırma, Afyonkarahisar il merkezi İlköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

2- Araştırma, M.E.B Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 12.07.2004 tarih ve 118 sayılı kararı ile kabul edilen Sosyal Bilgiler programı ile sınırlıdır.

V. TANIMLAR

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğretim süresi sekiz yıl olan kurum.

Yapılandırıcılık: Bilginin öğrenci tarafından yapılandırılması anlamına gelmektedir (Özden, 2005: 55).

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimleri ve Vatandaşlık Bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplum öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir İlköğretim dersidir (MEB, 2005: 51).

Kazanımlar: Ünite sonunda öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (Tekerek vd, 2006: 11).

İçerik: Bir öğretim programında, üzerinde durulması ya da işlenmesi istenen etkinlikler, üniteler ya da konulardır.

Öğretme- öğrenme Süreçleri: Bir ders ya da konu alanı için belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesidir.

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir (Turgut, 1992: 3).

Program Geliştirme: Eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir (Erden, 1998: 4).

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkinliği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1998: 10).

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

1. SOSYAL BİLİMLER İÇİNDE SOSYAL BİLGİLERİN YERİ

Sosyal, ekonomik, politik ve kültürel bakımdan sürekli bir değişim içinde olan birey ve toplumlar, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bireylerin ihtiyaçları ve toplumun beklentileri arasındaki dengenin sağlanabilmesi için, insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması gerekir. Bu bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması açısından Sosyal Bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Sosyal Bilimler bu sorumluluklarını yerine getirmede çok yönlü bir yaklaşım izleyerek kişilere bilgi edinme yollarını ve belirli beceriler kazandırarak bunları toplumlar arası bir etkileşim ortamı içinde sürdürmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde Sosyal Bilimler; değişme yenileşmenin bilimi olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle de Sosyal Bilimlerin değişmeye açık olması, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel gelişmeleri incelemesi gerekmektedir.

İnsanın fiziki çevresiyle ilişkileri, fiziki çevrenin sınırlarına yönelik merakı, doğa bilimlerine yönelik ilk gerekçe kabul edilirken, sosyal sorunları karşılama ve çözme arzusu da Sosyal Bilimlerin başlangıcı sayılmaktadır(Doğan, 1985: 39). Sosyal Bilimler, günümüzde ve geçmişte toplumsal yaşam içinde insanın insanla, çevresiyle ve kurumlarla ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle de, Sosyal Bilimler alanına giren her disiplin insan yaşamının değişik yönlerini incelemektedir.

Birçok ülkenin eğitim uygulamalarında Sosyal Bilimlerle ilgili gelişmelere gereken önem verilmemiş ve bunun sonucunda önemli ve kritik görülen konular

küçümsenmiştir. Ancak, gerek dünyanın çeşitli ülkelerinde, gerekse Türkiye’de Sosyal Bilimlerin giderek gelişmesi, bu bilimlerin kapsadığı alanların insan yaşamındaki değerinin nedenli önemli olduğunun dikkat çekici bir gösterge olmuştur (Sözer, 1998: 5). 1993 yılında Türkiye Bilimler Akademisinin kurulması ve bu kuruluşun özellikle Sosyal Bilimler alanındaki çalışmaları desteklemesi sonucu, Türkiye’de bu alandaki çalışmalarda bir artış gözlenmektedir (Tonta ve İlhan, 1997: 67–73).

Eğitimdeki gelişmeler sonucu, Sosyal Bilimlerin uygulama alanı olarak Sosyal Bilgiler öğretimi ortaya çıkmıştır. Kimi zaman “ Sosyal Bilimler” ile “Sosyal Bilgiler” kavramı eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak eğitim öğretim süreci içerisinde, bu iki kavram farklı olarak ele alınmaktadır. Aralarındaki önemli fark, Sosyal Bilimlerin bilimsel anlamda insanın insanla ve çevresiyle etkileşimini incelemesine karşılık, Sosyal Bilgiler, insanın toplum olarak yaşayışını, davranışını, temel gereksinimlerini, bunların karşılama biçimlerini, giderilmesi için yapılan çalışmaları ve ilgili kurumları ele almaktadır. Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin bulgu ve araştırmalarının, bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğeleri kapsamaktadır (Kısakürek, 1989: 5). Sosyal Bilimler bilginin yapısı ile ilgili kavramları, Sosyal Bilgiler ise program yapısı ile ilgili kavramları içerir. Sosyal Bilimler içine Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Tarih, Siyasal Bilimler, Ekonomi gibi alanlar girer. Sosyal Bilgiler de ise; Tarih, Yurttaşlık Bilgisi, Felsefe, Mantık ve Ahlak Bilgisi önemli yer tutar (Varış, 1996).

Genel olarak Sosyal Bilgilere, Sosyal Bilimlerin öğretimi için seçilmiş ve değişmediği kabul edilen bölümleri olarak bakılmakta ve 11- 15 yaşları arasındaki öğrencilerin programlarında yer verilmektedir. Sosyal Bilimler ise genel olarak akademik biçimde ve ileri düzeyde bilim disiplini anlayışında, insan ilişkilerini incelemektedir. Başka bir deyişle, Sosyal Bilimler, araştırma, deney, buluş gibi bilimsel etkinlikleri içermekte, insan, toplum ve onların değerleri, çevresiyle olan ilişkileri ile ilgilenmekte ve bu konudaki bilgiyi arttırmaya ve genişletmeye çalışmaktadır. Sosyal Bilgiler ise, okul programlarında Sosyal Bilimlerin yöntemlerini, içeriğini ve bulgularını oldukça basit bir düzeyde ele almakta, bireyin toplumda yaşayış ve davranışları, temel gereksinimleri ve bunları gidermek için yaptıklarını, oluşturulan kuruluşları ve değerleri gibi konuları işlemektedir (TED, 1987: 7). Batılı kimi bilim adamlarının

değerlendirmesine göre Sosyal Bilimlerin, öğretimi için seçilmiş olan ve değişmeyen bölümünü “Sosyal Bilgiler” oluşturmaktadır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998: 3).

Erden’e (tarihsiz, 8) göre Sosyal Bilgiler, “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanabilir.

Barth ve Demirtaş (1997: 16)’da Sosyal Bilgileri “insan ilişkilerini göz önünde tutarak, insanların sosyal ve fiziksel çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilimdir” diye tanımlamıştır.

Sönmez (1999: 17) ise, Sosyal Bilgileri, “toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgi” olarak tanımlamaktadır. Toplumsal gerçek denildiğinde toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelir. İnsanın yaşamında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, mutlu ve rahat yaşamasını, kendini gizilgüçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girer. Sosyal Bilgiler bir bakıma tüm Sosyal Bilimlerin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilir (Sönmez, 1999: 17).

Sosyal Bilgiler kavramı; ilk kez 1916 yılında ABD’ de Milli Eğitim Derneği’nin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir. Daha sonraki yıllarda bu kavram diğer bütün ülkelerde yaygınca kullanılmaya başlanmış ve okul programlarında yer almaya başlamıştır. Okul Programlarında yer alan Sosyal Bilgiler dersi denilince, Sosyal Bilimlerin her bir dalı ile ilgili olan ama bağımsız bir alan olan ders akla gelmektedir (Köstüklü, 1998).

2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKÖĞRETİMDEKİ YERİ

Sosyal bir varlık olan insanın içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması son derece güç bir iştir. Toplumsal kural, kurum ve ilişkilerin basit olduğu toplumlarda toplumsal davranışlar yaşanarak öğrenilebilir. Ancak, bunların geliştiği ve çeşitlendiği günümüz toplumlarında çocuğun karmaşık ilişkileri anlaması zorlaşır. Bu tür

toplumlarda çocuğun insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı özelliklere sahip olduğunu, toplumdaki formal ve informal gruplar ile bunların işlevlerini öğrenmeleri gerekir. Tüm bunları çocuğun aile kurumunda öğrenmesi olanaklı değildir. Bu nedenle, bireylerin toplumsallaşma işlevini eğitim kurumları üstlenmiştir (Erden, ty). Bireyler toplumsallaşma ile temel davranış yollarını öğrenir ve topluma ait değerleri kazanır.

Eğitim, bireylere belli bir topluma ait değerler sistemini kazandırmayı amaçlar. Bu değerlerin bireylere kazandırılmasında da temel eğitim önemli bir yer sahiptir. Temel eğitim, daha ileri eğitim kademelerinin tabanını oluşturduğundan temel eğitimde uygulanan eğitim programları önemlidir.

Eğitimde amaç, davranış değişikliği oluşturmaktır. Bu amaç, insanoğlunun yeryüzüne geldiği andan itibaren başlar (Çilenti, 1988: 38). Bireylerde, davranış değişikliği oluşturmak için yapılacak olan eğitim faaliyetlerinin önceden belirlenmesi gerekir. Bunun için ilk aşamada, öğrencilere kazandırılacak davranışlar belirlenir. İkinci aşamada bu davranışların oluşturulmasına yardım edecek içerik, yöntem ve öğrenme ortamı belirlenir. Üçüncü aşamada ise, öğretme işinin gerçekleştirilmesine ve sonucun değerlendirilmesi etkinliklerine yer verilir. En son aşamada kişi istendik davranışı kazanmadıysa başka nelerin yapılabileceği ya da bu yapılanlardan hangilerinin değiştirilip, yerine hangilerinin konulacağı araştırılır. Elde edilen verilere göre eğitim programında gerekli düzeltmeler yapılarak yeniden uygulamaya konulur.

Günümüzde, eğitim küresel bir boyut kazanmaya başlamıştır. Küresel eğitim, dünya vatandaşlığı şemsiyesi altında sürdürülebilir barış, adalet ve uluslar arası ilişkilere olumlu katkı sağlayacak bir yapıya gelmek durumundadır. Bu süreçte Sosyal Bilgiler dersine önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi, öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri öğrenciye “toplumsal kişilik” kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin en önemli özelliği iyi bir yurttaş olmaktır. Burada iyi bir yurttaş olmaktan amaç, kişinin ödev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır. Sosyal Bilgiler dersi, çocuğun içinde bulunduğu toplumsal yaşamla çok yakından ilgilidir. Bu nedenle, çocuk özellikle içinde bulunduğu toplumsal yaşamı bu derste, geçmişi, bu günü ve geleceği ile yakından tanıyacaktır. Sosyal Bilgiler dersi, ayrıca, demokrasi ya da Cumhuriyet

ülkelerini benimsettiği, toplumsal yaşamın, dünü, bugünü ve yarını arasındaki ilişkiyi gösterdiği oranda amacına ulaşmış sayılır (Binbaşıoğlu, 1981: 40–42).

Sosyal Bilgiler dersi, Sosyal Bilimlerin Felsefe, Sosyoloji, Ekonomi, Psikoloji, Antropoloji gibi disiplinlerden seçilmiş, İlköğretime uygun hale getirilmiş disiplinler arası konuları içermektedir.

Sosyal Bilgiler dersi, her bireyin gücünü en iyi biçimde geliştirecek yaşantılara imkân vererek kendini tanımasına yardımcı olur. Bağımsız, işbirliği ve kültürün, düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi, insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturup geliştirilmesini sağlar. Ayrıca insanın sınırsız isteklerini karşılamak için sınırlı kaynakların kullanmasına ilişkin kavram, beceri ve tutumları geliştirecek türde yaşantılar hazırlayarak onun ekonomik yeterlik kazanmasına yardım etmektedir.(Sağlamer, 1997:3). Bireyin kişiliğinin gelişmesinde, topluma uyum sağlamasında, üretken ve verimli bir insan olarak yetişmesinde önemli bir yere sahiptir.

Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliği üzerinde dururken, iyi yurttaş olma konusunda eğitimin öneminden söz edilmekte ve “bu konuda gerekli yeterlilikleri bireye kazandırmada okulun oynadığı rolü yadsımamak gerekir” demektedir. Ona göre, okulun en önemli görevlerinden biri Sosyal Bilgiler eğitimi yoluyla çocuğun vatandaşlık eğitimini tam olarak gerçekleştirmektir. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinin verilmesi, öğrencinin her şeyden önce sosyalleşmesini, demokratik yaşamın temel ilkelerini, iyi yurttaş olmanın gereklerini öğrenmesini sağlar. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi ilköğretimde ayrı bir öneme sahiptir (Sözer, 1998: 16).

3. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ GELİŞİMİ

Eğitimde Sosyal Bilgiler ilk kez 1916 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde, orta dereceli okulların programlarını yeniden düzenlemekle görevli olan bir komite tarafından resmen kullanılmıştır (Güngördü, 2002: 130–131).

Sosyal Bilgilerin bir konu alanı olarak eğitim programına girmesi ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle

gerçekleşmiştir. 1930'lu ve 1940' lı yıllarda yeniden kuramcılık ve çocuk merkezli yaklaşımı benimseyen eğitimciler de Sosyal Bilgiler Programı'nın gerçekleşmesi için çaba göstermişlerdir. Ancak 1940' lı ve 1950'li yıllarda Sosyal Bilgiler programı büyük ölçüde Tarih ve Coğrafya ağırlıklı olarak uygulanmıştır. 1960'lı yılların başından 1970'li yılların ortasına kadar Sosyal Bilgiler dersine ağır eleştiriler gelmiştir ve “Yeni Sosyal Bilgiler” adı altında reform hareketi başlatılmıştır. Bu hareketin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde Bruner'in buluş yoluyla öğrenme kuramının önemli katkısı olmuştur (Erden, ty: 6).

Bu hareketle Sosyal Bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafya bilgilerinin ağırlığı azalmış; Sosyoloji, Antropoloji, Ekonomi, Siyaset Bilimleri ve Sosyal Psikolojiye ağırlık verilmiştir. Sosyal Bilimler alanındaki kavram ve yöntemlere dayalı disiplinler arası bir yapı benimsenmiştir. Geleneksel tümdengelim ve anlatım yönteminin yerini, tümevarım ve araştırma yöntemi almıştır. Öğrenciler bilginin pasif alıcısı olmaktan çıkartılarak, bilgiyi aktif olarak elde eden, kritik düşünme becerisine sahip bireyler olarak yetiştirilmek istenmiştir (Erden, ty: 6).

Bizim eğitim tarihimizde ise, islamiyetten önce toplumsal yaşamla ilgili birtakım kurallarla gelenek ve görenekler çocuk ve gençlere öğretilmeye çalışılmıştır. İslamiyetten sonra ise İslam dinin esaslarına göre kişi yetiştirilmeye çalışılmış, bunun yanında gelenek ve göreneklerin kuralları da kişiye kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde medreselerdeki programlarda din temeline dayalı bilgilere ağırlık verilirken, Sosyal Bilimler içinde yer alan kimi dersler de okutulmuştur. Bu durum, Fen Bilgisiyle ilgili derslerdeki değişmeler dışında tüm eğitim sisteminde Cumhuriyet dönemine dek sürmüştür (Akyüz, 1993: 127–243).

Cumhuriyet döneminde ilköğretimle ilgili olarak değişik yıllarda (1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1998 ve 2004) program düzenlemelerine gidilmiştir.

1926 programında, ilkokulların temel amacının, “genç kuşağın çevresine etkin olarak uyumunu sağlamak üzere iyi vatandaşlar yetiştirmek” olduğu vurgulanarak Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi adlarıyla, dördüncü ve beşinci sınıflara haftada ikişer saat Sosyal Bilgiler içeriğine uygun dersler konulmuştur (Can, Yaşar ve Sözer, 1998: 9).

1930, 1932 ve 1936 programlarında 1926 programındaki amaca; “ bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet yönetimine uyum sağlamak, yararlı olmak, milli, medeni ve insani düşünce ve duygulara sahip bir duruma getirmek” gibi ilkelerde eklenmiştir. Dersler bu programlarda da aynı adlarla okutulmuş, yalnız Yurt Bilgisi dersi beşinci sınıfta bir saate indirilmiştir (Sönmez, 1999: 22).

1948 programına “İlkokul, çocuklara milli kültürü aşlamak zorundadır, içinde yetişen bütün vatandaşlara aynı milli ülküleri, aynı milli amaçları vermek için gerekli bütün bilgileri, alışkanlıkları, ilgileri hizmet isteğini verimli bir şekilde kazandırmak” ilkesi de eklenmiş; dördüncü ve beşinci sınıflarda 1936 programındaki isim ve saatleriyle aynen korunmuştur (Sönmez, 1999: 23).

1952 yılında Öğretmen Okulları programına, daha önce ayrı ayrı ders olarak okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisinin yerine, Sosyal Bilgiler dersi konulmuştur. 1952 yılında toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurasında, Sosyal Bilgiler dersinin İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarında okutulması kararlaştırılmıştır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998: 9).

Türkiye’de İlkokul programında yer alan Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi dersleri 1962 ilkokul programı taslağında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında Talim ve Terbiye Kurulu’nun kararı ile pilot okullarda deneme niteliğinde uygulanmıştır. 1965-1966 öğretim yılında uygulama alanı daha da genişletilerek bakanlıkça sonuçların değerlendirilmesinden sonra, 1968 ilkokul programında dersin adı “Sosyal Bilgiler” olarak değiştirilmiş ve dördüncü ve beşinci sınıflarda beşer saat olarak okutulmaya başlanmıştır (Sözer, 1998: 24).

Ortaokullarda ise(bugünkü ilköğretimin 6., 7. ve 8. sınıfları), 1924, 1927, 1930, 1931, 1938, 1949, 1967 programlarında Tarih, Coğrafya dersleri aynı adla yer almış; Tarih birinci ve ikinci sınıflarda 1938 programına kadar haftada iki saat, üçüncü sınıflarda 3 saat; 1938 ve 1949 programlarında ise tüm sınıflarda iki saat; Coğrafya dersi ise 1924 programında birinci sınıfta iki, ikinci ve üçüncü sınıflarda birer; 1927, 1930, 1931, 1949 programlarında birinci ve ikinci sınıflarda ikişer, üçüncü sınıfta birer saat, 1938 programında tüm sınıflarda ikişer saat, Malûmat-ı Vataniye, Vatani Malûmat, Yurt Bilgisi, Yurttaşlık Bilgisi dersleri (tümü aynı ders) 1924, 1927, 1930

programlarında ikinci ve üçüncü sınıflarda birer saat, 1931 ve 1949 programında her sınıfta birer saat, 1938 programında ise ikinci ve üçüncü sınıflarda ikişer saat; 1967 programında ise, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgileri Sosyal Bilgiler adı altında toplanmış birinci ve ikinci sınıflarda haftada beş, üçüncü sınıfta ise dört saat olarak okutulmuştur (Sönmez, 1999: 23). 1985 yılında ortaokullarda Sosyal Bilgiler eğitimine son verilmiş ve bunun yerine Milli Coğrafya, Milli Tarih dersleri başlatılmıştır. Daha sonra 1992 yılında yeni bir Vatandaşlık Bilgileri programı uygulamaya geçilmiş; 1993'te de Milli Tarih ile Vatandaşlık Bilgileri programında kimi değişiklikler yapılmıştır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998: 9- 10). 1997- 1998 öğretim yılında tekrar İlköğretim okullarının 6. ve 7. sınıflarında Sosyal Bilgiler dersi uygulamasına geçilmiştir (Güngördü, 2002: 132)

1997 yılında sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz İlköğretim uygulaması ile ilgili yasanın yürürlüğe girmesinde sonra, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 10.09.1997 tarih ve 143 sayılı kararı ile ilköğretim okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri uygulamadan kaldırılmış; yerlerine Sosyal Bilgiler dersinin konması kararlaştırılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 02.04.1998 gün ve 62 sayılı kararı ile kabul edilen yeni "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı" ilköğretim dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflara yönelik olup "öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci bir eğitim yerine, günün ihtiyaçlarına cevap vermek" amacını taşımaktadır. Yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler dersine, programda, ilköğretimin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarında haftada üçer saat olarak yer verilmesi öngörülmektedir. "Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi" adlı ders ise, yedinci ve sekizinci sınıflarda birer saattir. Ayrıca, yalnızca sekizinci sınıfta "T.C.İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük" adıyla haftada iki saatlik bir Tarih dersi daha vardır.

02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile kabul edilen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda davranışsal amaçlar bulunmamaktadır. Davranışsal amaçları programda yer alan özel amaçlar doğrultusunda, ders planlarında öğretmenler belirleyecektir.

Tüm dünyada yaşanan ekonomik, toplumsal ve bireysel değişme ve gelişmeleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma zorunluluğu haline gelmiştir. Sosyal

Bilgiler Programı da teknolojik gelişmeler ve küresel sorunlardan etkilenmiş ve bu değişim ve gelişmeler programın yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslar kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamıştır. Ayrıca oluşturmacı yaklaşımı da hem Sosyal Bilimler anlayışını hem de eğitim bilimlerini etkilemeye başlamıştır (Ata, 2006: 72). Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 12.07.2004 tarih ve 118 sayılı kararı ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda değişiklik yapmıştır.

Yeni Sosyal Bilgiler Programı yapılandırmacı yaklaşımı temel alınarak hazırlanmıştır. Yapılandırmacılık, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılması anlamına gelmektedir (Özden, 2005: 55). Yapılandırmacı yaklaşımı, bireyin kendi deneyimleri ve düşünmesi sonucu kendi bilgilerini oluşturması anlayışına dayanan bir öğrenme yaklaşımıdır (Titiz, 2005: 8). Bu yaklaşım da, hayata dair bilgi, inançlar, beceriler ve bireyin öğrenme durumu önemlidir. Öğretmeyi değil, öğrenmeyi vurgular. Öğrencilerin öğretme süreçlerine katılımını destekler, onları öğrenmenin bir parçası olarak görür ve öğrencilerin doğal merakını besler. Bu yaklaşımda içerik, durumları ve olayları anlamlı hale getirmek için öğrencilerin gerçek deneyimlerinden yeni anlamlar oluşturmalarına yardımcı olacak biçimde düzenlenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenciler, pasif dinleyici olmaktan çıkarak derse aktif olarak katılırlar. Böylece daha iyi öğrenir ve öğrenmekten zevk alırlar. Yeni Sosyal Bilgiler Programı da bu özellikler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yeni Sosyal Bilgiler Ders Programı dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada üçer saat olmak üzere, her sınıf için toplam 36 haftada 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu ve temel yaklaşımı şu şekilde sıralanabilir.

Sosyal Bilgiler Programının vizyonu;

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş, Türk Tarihi ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerisi gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal

yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir (MEB, 2005: 50).

Programın Temel Yaklaşımı;

2005 yılı Sosyal Bilgiler Programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir (Ata, 2006: 73).

Yeni Sosyal Bilgiler programı, öğrenci merkezli, Sosyal Bilgiler açısından, bilgiyi ve beceriyi dengeleyen, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayışı yaşama geçirmeye çalışmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişimini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini sağlar.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.

11. Her öğrenciye ulaşılabilmesi için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.(MEB, 205: 41).

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimleri ve Vatandaşlık Bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir İlköğretim dersi (MEB, 2005; 51).

Yeni yaklaşıma göre Sosyal Bilgilerin tanımında bir değişiklik görülmektedir. Eski yaklaşımda Sosyal Bilgiler; Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık gibi derslerle sınırlı gibi görülürken, yeni Sosyal Bilgiler programına yukarıdaki disiplinlere Antropoloji, Hukuk, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Ekonomi eklenmiş ve bunları yansıtan öğrenme alanlarına göre üniteler belirlenmiştir (Ata, 2006: 73).

Yeni Sosyal Bilgiler Programı, Sosyal Bilgiler öğretiminde önemli bir konuma sahip olan üç geleneği de önemsemektedir. Bunlar şunlardır:

1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler öğretiminde en eski yaklaşımdır. Bu yaklaşımda Sosyal Bilgilerin temel amacı öğrencilere kültürel mirası aktararak, onların iyi bir vatandaş olmalarını sağlamaktır (Doğanay, 2003: 20).

2. Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler: Bu yaklaşıma göre, iyi vatandaş yetiştirmek için öğrencilere, Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerdeki bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaktır. Bu yaklaşım genellikle konu alanı merkezli programlarda kullanılır (Erden, ty: 7)

3. Yansıtıcı İnceleme Alanı Olarak Sosyal Bilgiler: Yansıtıcı inceleme yaklaşımının genel amacı, öğrencilerin yaşamlarında karşılaştıkları sosyal, politik ve kişisel problemleri tanımlama, analiz etme ve karar verme süreçlerini geliştirmektir.

Sosyal Bilgiler öğretimi sırasında öğretmenler bu üç yaklaşımdan birini tercih edebileceği gibi, farklı bir konuyu işlerken de bu üç yaklaşımı kaynaştırıp kendine özgü bir yaklaşım oluşturabilir. Diğer bir deyişle Sosyal Bilgiler öğretiminde toplumun

kültürel mirası, Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerden yararlanarak öğrenciye aktarılmaya çalışılmaktadır (Erden, ty: 8).

4. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

Bir ülkenin eğitim sistemi, öğrenci, öğretmen, öğretim programı ve eğitim programı ile bunların her biriyle ilgili sayılamayacak kadar çok alt değişkenin karşılıklı ilişkilerini yansıtır. Bu temel değişkenlerden herhangi birine yeterince önem verilmemesi durumunda sistemin tümünde ciddi sorunlar oluşabilir.

Eğitim sisteminin temel değişkenlerinden biri olan eğitim programı çağdaş program anlayışına göre; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme öğelerinden oluşur. Eğitim programlarının geliştirilmesinde bu öğeler arasındaki ilişkiler araştırılmaktadır. Program geliştirme, çok yönlü ve dinamik bir süreç olduğundan, programın öğelerinin birinde meydana gelen bir değişiklik tüm programı etkiler. Bu nedenle de Sosyal Bilgiler Programına ait amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme öğelerinin incelenmesi gerekir.

Bir eğitim programında, ideal olarak beklenen ile gerçekte ulaşılan nokta arasındaki fark, ne kadar azaltılırsa, program o denli başarılı sayılır. Bu yönüyle program geliştirme çabaları, bir ülkenin geleceği için çok önemlidir. Değişen koşullara göre, programların sürekli olarak geliştirilmesi gerekir (Demirel, 2005). Bu noktadan bakıldığında program geliştirme süreci, eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre sürekli olarak düzenlenmesidir. Ancak ülkemizde program geliştirme çalışmalarının süreklilik göstermediği, uzun bir süre aynı program uygulandıktan sonra programın tamamının değiştirildiği gözlenmektedir. Oysa program geliştirme sürecinde, en önemli yöntem, programın uygulama süreci içerisine sürekli değerlendirilerek geliştirilmesidir. Yine hazırlanan program ne kadar nitelikli olursa olsun zaman içerisinde gelişen ve değişen koşullar karşısında geçerliliğini ve etkililiğini yitirebilir. Bu nedenle, programlar uygulama içerisinde ve sonucunda sürekli olarak değerlendirilmeli ve değerlendirme sonucuna göre belirlenen eksiklikler giderilmelidir. Böylece programın gelişimi sağlanmış olur.

4.1. Amaçlar

Bir eğitim programının temel öğelerinden birincisi amaçlardır. Eğitim programının amaç boyutunda “bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aranır (Demirel, 2005).

Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amacı, karar verme ve problem çözme becerisi gelişmiş olan etkin bireyler yetiştirmektir. Sosyal Bilgiler dersi, sürekli değişen ülke ve dünya sorunlarını tanımlayan, anlayan ve bunları çözme çabasında olan insanları yetiştirme sorumluluğu taşımaktadır. Bu sorumluluk temelinde Sosyal Bilgiler dersinin amaçları, evrensel ve ulusal olmak üzere ikiye ayrılabilir. Sosyal Bilgiler dersinin evrensel amaçları, bilgiye, beceriye, değere ve sosyal katılıma ilişkin amaçlar olmak üzere dört grupta toplanabilir. Ulusal amaçlar ise, bir ülkenin eğitim politikalarını belirleyen ilkeler ve amaçlara göre oluşturulmaktadır. Türk Milli Eğitim Sistemi de 1973 tarihinde çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre yapılanmaktadır. Yeni Sosyal Bilgiler Programı’nda da bu yasada yer alan genel amaçlar aynen alınmıştır (Öztürk, 2006).

Günümüzde Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacının etkili demokratik vatandaşlık eğitimi olduğu görülmektedir. Bu durumda aynı ders demokratik politik sürecin gelişimine de katkıda bulunmaktadır (Öztürk ve Dilek, 2003: 53). Etkili vatandaş düşünen, duyarlı ve yeterlikli birey olarak tanımlanabilir. Düşünen vatandaş, yaşamla ilgili temel kavram ve genellemeleri anlayan ve bunları problemlerin çözümünde ve kararların alınmasında kullanan kişidir. Duyarlı vatandaş, temel demokratik değerlere sahip olan ve bunu yaşamına uygulayan kişidir. Yeterlikli vatandaş ise, yaşamını etkili biçimde sürdürebilmek için gerekli beceriye sahip olan ve onları düşünmesine yardımcı olacak biçimde kullanan vatandaşdır. Bu üç boyut Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçlarının temellerini oluşturur (Öztürk ve Dilek, 2003: 57–58).

Sosyal Bilgiler dersi, ilköğretimde öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri, toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için öğrenciyi “toplumsal kişilik” kazandırmaktır. Burada iyi yurttaş olmaktan amaç, kişinin ödev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresi ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır. Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin toplum

ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmasını, insan ilişkilerini anlamasını ve ulusal özellikleri kazanmasını sağlar.

Kaltsounis'e göre(1987: 8) Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amaçları, kişiler, informal gruplar ve kurumlardan oluşan toplumun öğelerini anlama, toplumun öğeleri arasındaki ve kendi içindeki ilişkileri anlama, çeşitli formal ve informal ilişkileri yürütme beceri ve yeteneği kazanma olarak sıralanabilir.

Kısakürek ise (1989: 8–9) Sosyal Bilgiler dersiyle öğrencilerde gelişebilecek amaçları dört kümede toplamıştır.

- Sosyal Bilgiler çocuğun düşünme yeteneğini geliştirir.
- Sosyal Bilgiler öğretimi ile çocuğun insanlarla ilişkileri gelişir. Böylece çocuklar işbirliği içinde çalışabilen, açık görüşlü, hoşgörülü, kendine güvenen, yaratıcı bireyler olarak yetişirler.
- Sosyal Bilgiler dersinde çocuklara temel yurttaşlık hak ve sorumlulukları kavratılır, anayasanın ve öteki yasaların öngördüğü davranış biçimleri benimsetilir.
- Çocuklara ekonomik bakış açısı kazandırır. Toplumun ekonomik işleyişi, ülke kaynaklarının önemi ve korunması, çevreyi koruma, iş ve meslekleri tanıma, gereksinimleri sıralama gibi özellikleri kazanma Sosyal Bilgiler derslerinde gerçekleşmektedir.

1998 ve daha önceki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında davranışçı yaklaşım doğrultusunda ifade edilen amaçlar, 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda kazanımlar olarak belirtilmiştir. Kazanım, “ öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri tutumlar” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2005: 417).

Sosyal Bilgiler Programında 4. sınıfta 46 kazanım, 5. sınıfta 47 kazanım bulunmaktadır. Eski programda çok sayıda hedef ve davranış yer alırken, yeni programda bu sayı azaltılarak öğrencilerin ulaşabileceği, seviyeye uygun ve kısmen oluşturmacı kazanımlar yazılmaya çalışılmıştır (Ata, 2006: 75).

İlköğretim Sosyal Bilgiler Programındaki kazanımlar diğer derslerle ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Sosyal Bilgiler Programında; üniteler arası, dersler arası ve ara disiplinler ile ilgili ilişkilendirmeler yer almaktadır. Ayrıca Matematik, Türkçe, Fen ve Teknoloji Eğitimi programları ile yatay ilişkilendirmeler yapılmıştır.

Bu programda, sivil toplum örgütlerinin de katılımıyla ara disiplinler belirlenmiştir. Bu ara disiplinler şunlardır:

1. Afetten Koruma ve Güvenli Yaşam
2. Girişimcilik
3. İnsan Hakları ve Vatandaşlık
4. Özel Eğitim
5. Rehberlik ve Psikolojik Danışma
6. Kariyer Bilinci Geliştirme
7. Sağlık Kültürü
8. Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim

Dördüncü sınıf programında yer alan 46 kazanımın 16 tanesi Türkçe dersi ile 10 tanesi Fen ve Teknoloji dersi ile 7 tanesi ise Matematik dersi ile ilişkilendirilmiştir. Beşinci sınıf Sosyal Bilgiler Programında ise; 47 kazanımın 6 tanesi Matematik dersi ile 1 tanesi Fen ve Teknoloji dersi; 4 tanesi Türkçe dersi; 4 tanesi de Rehberlik dersi ile ilişkilendirilmiştir.

Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın genel amacı, demokratik ilkeleri benimseyen, düşünme becerileri gelişmiş, bilgiyi üreten, sosyal ilişkileri gelişmiş, etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmektir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin yeni hazırlanan programdaki amaçların sayısı, ilköğretimde daha önceden uygulanmış olan Sosyal Bilgiler Programının amaç sayısına göre daha azdır. Amaçlarda bilgi, beceri, değer-tutum ve davranış dengesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Günümüzde bilgi olguları, kavramları, ilkeleri ve süreçleri ezberlemek olarak görülmemektedir. Bilgiyi kullanma, bilgiyi edinmeden daha fazla vurgulanmaktadır. Öğrenciler bilgiyi problem çözmede, anlamlı ortamlarda, eleştirel düşünmede ve

yaratıcı düşünme de kullanılmalıdır. Beceri ise bilgiyi gerektiren ve performans içeren karmaşık bir eylemdir. Beceri “ öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir iş yapabilmek veya konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık” olarak tanımlanmaktadır (Ata, 2006: 76).

Öğrencilerde birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar tüm derslerde geliştirilmesi gereken dokuz ortak beceri benimsenmiştir. Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Eleştirel Düşünme Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim Becerisi
4. Araştırma Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi
6. Karar Verme Becerisi
7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
8. Girişimcilik Becerisi
9. Türkçe’ yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

Sosyal Bilgiler Programı, İlköğretim 4. sınıftan 8. sınıfa kadar diğer derslerle birlikte bu dokuz beceriyi kazandırmanın yanında kendine özgü altı beceriyi de kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu altı beceri şunlardır:

1. Gözlem Becerisi
2. Mekâm Algılama Becerisi
3. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
4. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
5. Sosyal Katılım Becerisi
6. Empati Becerisi

Dördüncü ve beşinci sınıfta her bir ünite için doğrudan verilecek sekiz tane beceri benimsenmiştir. Bu becerilerle, öğrencilerin hem konu alan bilgisini edinirken, ilgili becerileri de kazanmasını vurgulanmıştır.

Yeni Sosyal Bilgiler Programının öğelerinden biri de değerlerdir. Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 12.07.2004 tarih ve 118 sayılı kararı ile kabul edilen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının genel amaçları şunlardır (MEB, 2005: 9).

Yedinci sınıf sonunda öğrenci;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk ilke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunmasını ve geliştirilmesini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler, geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kalıntıları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

12. Bilimsel düşünmeyi temele alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, Sosyal Bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

4.2. İçerik

İçerik bir bütünü oluşturan öğeler bütünü, kapsam, konu ve muhteva sözcükleri ile ifade edilmektedir (Güleryüz, 2001: 16).

Öğrencilerin davranışlarında değişikliğin gerçekleştirilip amaçlara ulaşılmasında içerik önemli bir araçtır. Bu nedenle program geliştirme sürecinde önce amaç ve davranışlar belirlenir, sonra bu amaç ve davranışların kazanılmasına yardımcı olacak biçimde içerik düzenlenir. Programın içerik boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak için “ne öğretilim?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda, programın içerik boyutu ile öğretilecek konuların düzenlenmesi söz konusudur (Demirel, 2005).

Bir içerik, davranışsal amaçlarla tutarlı, çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgiyle donanık, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve biri birinin ön koşulu olan bilgilerin düzgünce sıralandığı, bilinenden bilinmeyene, kendi içinde mantıklı ve tutarlı olmalıdır.

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin içeriği genelde yer, zaman ve toplum olmak üzere üç kavramdan oluşmaktadır. Yer, insanları toplum yapan Coğrafya, zaman ise olaylar anlamına gelir. Toplumda bütün içeriğin sentezini oluşturur. Toplum çocuğun yakın çevresinden başlayarak, onun gelişimini, gereksinimlerini, ilgilerini dikkate alarak basamak basamak genişleyen bir dünyadır (Blyth, 1998).

Sosyal Bilgilerde içerik, sosyal ve beşeri bilimlerden oluşur. Başka bir deyişle, üzerinde çalışılan kavram, sorun ya da tema ile ilgili içerik, çok farklı disiplinlere ait olabilir. İçeriği oluşturan öğeler bir birleri ile kaynaştırılıp bütünleştirilerek hangi disiplinlerden geldiği kolayca anlaşılmaz. Bu sayede öğrencilerin bir konunun birden fazla disiplinini ilgilendiren boyutunu aynı anda görme olanağı sağlanmış olur.

Türkiye’de 2004 yılında MEB tarafından yürürlüğe konan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda da içerik, disiplinler arası bir yaklaşımla, NCSS’in belirlediği temalar esas alınarak “öğrenme alanları” etrafında yapılandırılmıştır. Öğrenme alanı, birbiriyle ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütünü olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır (MEB, 2005: 95).

Sosyal Bilgileri oluşturan disiplinler doğrultusunda dokuz tane öğrenme alanı saptanmıştır. Bu öğrenme alanları şunlardır:

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevre
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
8. Güç, Yönetim ve Toplum

9. Küresel Bağlantılar

Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplin içerebilmektedir. Örneğin; birey ve toplum öğrenme alanı Psikoloji, Tarih ve Vatandaşlık Bilgisi içermektedir. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı; Tarih, Coğrafya ve Halk Bilimi içermektedir. Öğrenme alanlarından Zaman, Süreklilik ve Değişim baskın bir öğrenme alanı olarak ele alınmayarak her öğrenme alanı ile eşleştirilmiştir. Bunun nedeni; bu öğrenme alanı zaman içinde içindeki insan faaliyetlerini süreklilik ve değişim açılarından ele alınmasını kolaylaştırmaktadır. Bundan dolayı 4. ve 5. sınıflarda dokuz tane ünite değil sekiz tane ünite yer almaktadır (Ata, 2006: 76).

Öğrenme alanları 4. sınıftan 7. sınıfa kadar genişleyerek ve derinleşerek devam etmektedir. Programda, öğrenme alanlarında farklı disiplinlere ait hangi kavramların geliştirileceğinin hedeflendiği belirtilmiştir.

Öğrenme alanlarında bilgi, beceri ve değerler birlikte işlenmektedir. Programda öğrenme alanları doğrultusunda üniteler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu ünitelerdeki kazanımları gerçekleştirmek için etkinliklere yer verilmiştir. Etkinlikler; sınıf-okul içi etkinlikler, okul dışı etkinlikler ve inceleme gezisi olarak gruplandırılmıştır.

Yeni Sosyal Bilgiler programında içerik esnek tutulmuştur. Bilgiler güncel yaşama uygun, yakın çevreden uzağa doğru, öğrencilerin dikkatini çekecek ve ilgisini uyandıracak biçimde tasarlanmıştır. Tarih ve Coğrafya ağırlığı ortadan kalkarak, Sosyal Bilimlerin farklı disiplinlerinin öğrenme üniteleri içinde yer aldığı görülmektedir (Karaduman, 2005: 18–19).

Yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler programında Atatürkçülük konuları; öğrencilerin seviyesine uygun olarak 1- 8. sınıflar arasında dağıtılmıştır. Konu yoğunluğu 4. ve 5. sınıflardan 6. ve 7. sınıflara çekilmeye çalışılmıştır.

Sosyal Bilgiler programında Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'na ilişkin üniteler ve konular, ağırlıklı olarak eski programda olduğu gibi eğitimde güncellik ilkesinden hareketle, özellikle 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın kutlandığı aylara gelecek şekilde düzenlendiği dikkat çekmektedir (Ata, 2006: 79).

Atatürkçülük konuları eski Sosyal Bilgiler programında bir ünitenin sonuna kronoloji de göz ardı edilerek eklenmiş iken, yeni programda Atatürkçülük konuları öğrenme alanlarının yapısına ve içeriğine göre dağıtılmıştır.

4.3. Öğrenme ve Öğretme Süreçleri

Programdaki “içeriği nasıl öğretilim?” sorusuna cevap veren öge öğretme-öğrenme süreçleridir. Öğretme-öğrenme süreçleri, belli bir zaman diliminde içeriğin öğrenilmesi ve öğretilmesi için yapılacak her türlü etkinliği ifade eder (Kemertaş, 2003: 23).

Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde dikkat edilmesi gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şunlardır:

1. İlköğretimde öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimini sağlayan Sosyal Bilgiler dersine öğrencinin etkin katılımının sağlanması için çaba harcanmalıdır. Böylelikle öğretmenin öğrencinin davranışlarını değerlendirmesi ve tutumlarındaki değişikliği değerlendirmesi kolaylaşır (Erden, ty).

2. Öğrencilerin derse ilgi duymasını ve öğrenme isteğini harekete geçirmesini sağlayan önemli etmenlerden biri de güdüdür. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencileri derse güdülemek için günlük olaylar kullanılabilir (Binbaşıoğlu, 1981).

3. Öğrenciler arasında önemli bireysel farklılıklar olmakla birlikte bu yaş grubunda gözlenen bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Bu dönemde çocuklar vatan, demokrasi gibi soyut kavramları anlamlarını tam olarak bilmeden kullanmaktadırlar. Bu nedenle de Sosyal Bilgiler dersinde soyut kavramların öğretiminde, öğrencilere bol örnek verilmeli, kavramlar mümkün olduğunca görsel materyallerle desteklenmeli ve uygun öğretim teknikleri kullanılmalıdır (Yazıcı ve Samancı, 2003).

4. Çocuk, yeni öğreneceği şeyleri daha önce öğrendikleri ile ilişki kurarak, birbirleri ile bağlayarak öğrenir, fazla kuramsal açıklamalardan hoşlanmaz. Bu nedenle, öğrenilecek şeyler bilinenlerden bilinmeyenlere doğru düzenli bir sıra izleyerek, basamak basamak öğretilmelidir.

5. Öğretimde öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Öğrenciye öğretilecek bilginin miktarı, türü ve verilme hızı, öğrencinin gelişim düzeyine, genel yeteneğine, güdülenmişlik düzeyine ve sahip olduğu ön öğrenmelere uygun olmalıdır (Senemoğlu, 2001).

6. Pekiştireçler her türlü öğrenme ürünü (bilişsel, psiko-motor ve duyuşsal) davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığını artırır. Sosyal becerilerin öğretiminde pekiştireçler önemli bir yere sahiptir (Erden, ty).

7. Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde tekrarın önemi büyüktür. Kişi adları, önemli olayların tarihleri, yer isimleri gibi olgular tekrar yolu ile öğrenilebilir.

8. Çağdaş eğitim anlayışının odak noktasını öğrenci oluşturmaktadır. “Çocuğa görelilik ve uygunluk” ilkesi denilen bu ilke diğer öğretim ilkelerinin temelini oluşturmaktadır. Öğretmenler bu ilke yerine getirebilmek için öğrenciyi iyi tanımalı ve ona göre eğitim yapmalıdır.

9. Sosyal Bilgiler öğretiminde toplumsal kurum ve ilişkiler öğretilirken örnekler çocuğun ailesinden, bulunduğu yerleşim birimindeki kurumlardan seçilmeli ve uzak çevre anlatılırken yakın çevreden örneklerle ilişki kurulmalıdır (Erden, ty: 75).

10. Öğrenciler, pek çok toplumsal davranışı yakın çevresindeki kişilerin davranışlarını gözleyerek ve bu davranışları model alarak öğrenir. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerini eğitimden beklenen davranışlar doğrultusunda şekillendirebilmeleri için öğrencilere iyi model olmalıdır.

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır.

4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Belli Başlı Yöntem ve Teknikler

Yöntem, eğitimin hedeflerine ulaşmak için kullanılacak tekniklerin, işlenecek konunun, araç-gereç ve kaynakların bütünlüğünü oluşturacak biçimde örgütlenerek hizmete sunulan öğretim yoludur (Bilen, 1999: 53). Teknik ise; öğretim etkinliklerini örgütlemeye izlenen yoldur. Bir öğretmen; öğrencilerin ve öğretim ortamının özelliklerini, ders araç ve gereçleri ile bütün öğrenme durumları göz önünde tutularak belirlenen ve izlenen yolları, yani öğretim metotlarını iyi bilirse öğretebilir. Bir öğretmenin metodu bilmesi yeterli değildir. Bu metodu nasıl uygulayacağını ve yapacağı etkinlikleri hangi sıra ile uygulaması gerektiğini bilmesi gerekir (Köstüklü, 1998: 33).

Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde ve eğitim durumlarının düzenlenmesinde yöntemler önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle her ders için tek bir yöntem değil, çok farklı yöntemlerin kullanılması söz konusu olmaktadır. Yöntem seçiminde, ulaşılabilecek hedefler, öğrencilerin özellikleri, öğretmenin yöntem ve tekniği kullanma becerisi, içeriğin yapısı ve grubun büyüklüğü dikkate alınmalıdır (Demirel, 2005: 152).

4.3.1.1. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

Altı şapkalı düşünme tekniğinin amacı; bireyin düşünme etkinliğini belirli bir düzene sokarak çözümlemesini sağlamaktır (Üstündağ, 2003: 124). Şapkalar düşüncelerin ayrıştırılması için kullanılan bir semboldür (Demirel, 2002: 90).

Altı şapkadan hangisini ne zaman takılacağına siz karar verirsiniz. Bir şapkayı takıp onun tanımladığı rolü en iyi şekilde oynamaya çalışırsınız. Bu şapkalar birbirinden olabildiğince farklı şekilde tasarlanmıştır. Şapkalar takılırken bu özellikleri göz önüne alınmalıdır. Altı şapka için altı değişik renk kullanılmakta ve her rengin simgelediği bir düşünce sistemi bulunmaktadır (De Bono, 1999: 25).

Altı şapka için altı değişik renk kullanılmakta ve her rengin simgelediği bir düşünce sistemi bulunmaktadır (Demirel, 2002: 90). Beyaz şapka, tarafsız ve

objektiftir. Kırmızı şapka, öfke, tutku ve duyguyu çağrıştırır. Siyah şapka, karamsar ve olumsuzdur. Sarı şapka, güneş gibi aydınlık, olumlu, iyimser ve umut dolu bakış açısı verir. Yeşil şapka, çimen, bitki, bereket ve verimli büyüme demektir. Yaratıcılık ve yeni fikirlerle ilgilidir. Mavi şapka, serinkanlılığı temsil eder. Düşünme sürecinin düzenlenmesi ve kontrolü ile uğraşır.

Altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanım aşamaları şunlardır:

1. Karar verilecek konu belirlenir.
2. Karar verme sürecine katılacak kişiler U ya da yuvarlak olarak oturtulur.
3. Şapkalar sırasıyla takılır. Her şapka temsil ettiği yönde fikirler belirtir.
4. Gurup üyelerinin tamamının beş şapkayı temsil eden görüşleri gözler önündedir. Son olarak mavi şapkanın gereği olan karar verilir (Üstündağ, 2003: 127).

4.3.1.2. Kart Oyunları

Kart oyunları, genelde bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılması amacıyla işe koşulan, öğrenme ve öğretmeyi zevkli hale getiren tekniklerden biridir. Kart oyunları olay, olgu ya da kavramların hatırlanmasını kolaylaştırmak için kullanılır.

Kart oyunları, yeni bir konuya girişte veya öğrenilenlerin gözden geçirilmesinde etkili tekniklerden birisidir. Kartlar, öğrenme için kolay ve eğlenceli bir tekniktir. Grupla ya da bireysel çalışma olanağı sağlamaktadır (Senemoğlu, Gömleksiz ve Üstündağ, ty: 75).

Hazırlanan iki grup karttan, bir grubuna kavramların, diğer grubuna ise o kavramlarla ilgili açıklamaların yazıldığı kart oyunlarında her iki grupta bulunan kartlar öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden biri, elindeki karttan kavramla ilgili bilgileri okur, o bilgilerin ait olduğu kavram bulunur. Oldukça eğlenceli bir tekniktir. Düzenlenen eğitim durumlarında; performansı değerlendirme kalıcılığı ve transferi sağlamak amacıyla kullanılabilir (Savaş, 1999: 2). Sosyal Bilgiler dersinde de bu teknik yapılacak bazı değişikliklerle uygulanabilmektedir.

4.3.1.3. Nesi Var?

Bir durumun, bir kimsenin betimlenmesi, niteliklerinin belirlenmesi, yeni kelimelerin değişik bir yaklaşımla öğrenilmesi ve bir konudaki bilgilerin gözden geçirilmesi, yeni bilgilerin edinilmesi amacıyla uygulanabilir.

“Nesi Var?” da günlük yaşamdan sınıfa uyarlanabilecek oyunlardan biridir. Oyunun başında sınıftaki öğrencilerden biri dışarı çıkartılır. Sınıfta kalanlar, kendi aralarında ders ile ilgili bir olayı ve ya bir kavramı belirlerler ve hangi ipuçlarını vereceklerini kaynaklardan da yararlanarak kararlaştırırlar.

Daha sonra dışarıdaki öğrenci sınıfa gelir ve çeşitli öğrencilere “Nesi Var?” sorusunu yöneltir. Öğrenciler, o olay ya da kavramla ilgili ipuçlarını verirler.

İpuçlarının sayısı ve tahminde bulunma hakkı, sınıfça, özellikle belirlenen olayın ya da kavramın güçlüğü göz önünde bulundurularak kararlaştırılır (Açıkgöz, 2006: 147).

4.3.1.4. Gözlem Gezi Yöntemi

Gözlem gezisi, okuldaki ve sınıftaki öğretme etkinliklerini desteklemek amacıyla planlanan gezilerdir. Gezi, öğrenci ailelerinden ve okul yönetiminden izin almayı, gezi yapılacak yerdeki yetkililerle görüşmeyi, güvenlik önlemleri almayı gerektirdiği için zor olmakla birlikte, olgu ve olayların buldukları yerde olduğu gibi incelenmesine fırsat veren ve öğrencilerin hemen tüm organlarını işe koşup keşfederek öğrenmesine olanak veren bir yöntemdir.

Sosyal Bilgilere ait gözlem gezileri, müzelere, resmi dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, pazaryerine ve tarihi mekânlara yönelik gerçekleştirilebilir. Geziler yoluyla, öğrencilerin tarihi ve doğal çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularının gelişmeleri sağlanmaktadır (Yaşar ve Gültekin, 2006: 126).

Gözlem gezisi, yöntem olarak ele alındığında basit bir ziyaretten ibaret değildir. Burada edinilecek tecrübenin öğrenci açısından yararlı ve değerli olması için, öğretmenin hazırlığı ve ön incelemesi önemlidir. Gezi öncesi öğrencilere, gezinin amacı, gezi yerine nasıl gidileceği, nelerin gözlenebileceği bildirilmelidir. Gezi sonrasında tartışma, kompozisyon yazdırma, model çizdirme gibi etkinliklerle yöntemin gereği yerine getirilmelidir (Küçükahmet, 1995: 52).

4.3.1.5. Beyin Fırtınası Tekniği

Beyin fırtınası, belli bir zaman içerisinde bir grubun, bir konu ya da soruna çözüm getirmek, karar vermek ve fikir üretmek amacıyla kullandığı bir tekniktir (Yalın, 1991: 70). Bu teknikte, öğrencilerin bir konu, olay ya da problem durumu hakkında düşünceleri ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan olabildiğince çok sayıda fikir üretmeleri istenmektedir. Bu tekniğin temel amacı, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini uygulamaya dönüştürmelerinin sağlamaktır (Saban, 2002).

Sosyal Bilgiler dersinde bu teknik uygulanırken önce sorun tanımlanmalı, sonra öğrencilerin sorun ile ilgili çözüm yolları üretmeleri sağlanmalıdır. Daha sonra da ileri sürülen düşünceler değerlendirilerek en uygun çözüm yolu bulunmaya çalışılmalıdır.

4.3.1.6. Drama Tekniği

Öğrencilerin kendilerini özgür hissettikleri bir ortamda, belirli bir konunun öğrenilmesine yönelik olarak kendi yaşantısı, buluşları, özgün düşünceleri, deneyimleri ve bilgilerine dayalı olarak oluşturdukları doğaçlamalardır.

Dramanın; formal ve informal drama olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Formal drama, belli bir metne bağlı kalınarak gerçekleştirilen dramadır. Drama sırasında gerçeğe uygun ortam yaratmak için kostüm ve dekor kullanılır. İnfomal drama ise; gereksinim duyulduğu zaman hazırlık yapılmaksızın gerçekleştirilir. Oyun

için herhangi bir sınırlama yapılmaz. Bu drama tekniğinde öğrencilere belli bir karakter tanımlanarak o karakteri oynamaları istenir. Sosyal bilgiler dersinde bu teknik, dersin içeriği toplumsal yaşamın içinden seçildiği için kolaylıkla uygulanabilir. Örneğin; göç, hızlı nüfus artışı, çevre kirliliği, trafik kazaları gibi konular drama yoluyla canlandırılabilir (Erden, ty: 140).

4.3.1.7. Sözlü Tarih Tekniği

Sözlü tarih, tarihi kişiler ve olaylarla ilgili olarak ilk elden bilgiye sahip kişilerden görüşme yoluyla elde edilen bilgileri belirli bir sistem içerisinde değerlendirerek incelemektir (MEB, 2005: 150).

Öğretmen, öğrenci ve katılımcıların etkileşim içinde olduğu bu teknikte, öğrenciler dinleme, gözlem, soru sorma, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, değişim ve sürekliliği algılama gibi beceriler kazanmaktadırlar. Ayrıca bu teknikte, öğrenci birincil kaynaklarla doğrudan temas ettiği için, Sosyal Bilgiler dersinin sıkıcılığı ortadan kalkmakta, öğrencinin ilgi ve merakı uyandırılmaktadır.

4.3.1.8. Örnek Olay İncelemesi Yöntemi

Örnek olay incelemesi, öğrencilerin işlenen konuyla ilgili örnek olayları işlenen konu ilkeleri açısından çözümlemesidir. Bu teknik, öğrencinin kitabın ötesinde daha etkin olarak öğrenmesini ve bilimsel düşünme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır.

Toplumdaki farklı görüşlere, farklı değerlere sahip insanların birbirleri ile konuşarak farklılıklardan kaynaklanan problemleri çözümede kullanabilecekleri becerilerin kazanılması bu tekniğin amacıdır (Açıkgöz, 2006: 149).

Örnek olay incelemesi, öğrencilerin bir olaya aktif olarak katılmalarını gerektirir. Sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan rapor üzerinde çalışan öğrenciler, olayı öğrenir, verileri analiz ederek sorunu değerlendirir. Olayın nedenlerini ya da çözümüne ait önerileri tartışarak bulur.

4.3.1.9. Problem Çözme Yöntemi

Problem çözme süreci bilimsel süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Bu yöntemde amaç, öğrencilerde bilimsel düşünme ve problem çözme becerisi geliştirmektir. Problem çözme yöntemi, problem çözme sürecinde gerçekleştirilen basamaklara göre yapılır (Erden, tarihsiz: 111). Problem çözme süreci, problemin sezilmesi, tanımlanması, çözümün tahmin edilmesi, problemin çözümü için verilerin toplanması, toplanan verilerin değerlendirilerek genelleme ve sonuca ulaşılması ile çözümün uygulamaya konularak etkinliklerle değerlendirilmesi basamaklarından oluşmaktadır (Açıkgöz, 2006: 142).

4.3.1.10. Akvaryum Çalışması (İç Çember)

Sınıf içi tartışmaları canlandırmak ve mümkün olduğunca çok sayıda öğrenciyi tartışmaya katmak için kullanılır.

Akvaryum çalışmasının uygulaması sırasında izlenen yollar şunlardır:

1. Yapılacak çalışma hakkında öğrenciler bilgilendirilir. Daha sonra öğrenciler iç içe halka düzeni şeklinde oturtulur.
2. Öğrencilere ne yapacağı söylenerek, konu saptanır.
3. İçteki halkaya konuyu tartışmaya istekli öğrenciler, dıştaki halkaya tartışmayı izlemek isteyen öğrenciler oturtulur.
4. Çalışma konuya bağlı değerlendirme amacı taşıyacak şekilde planlanmışsa; içteki halkaya soru cevaplamaya istekli öğrenciler, dıştaki halkaya soru sormak isteyen öğrenciler oturtulmalıdır.
5. Bu çalışmada öğretmenin görevi, içteki halkayı büyütme ve tartışmayı ilginç hale getirmek olmalıdır.
6. Öğrencilere, dilediği halkaya geçme imkânı sağlanmalıdır.

7. Çalışma, tartışma ortamı şeklinde seçilmişse, ortadaki halkada kişi sayısı fazlaştığı anda hedef “ortak bir karar” çıkarma olmalıdır.
8. Çalışma sonucunda tartışma sonuca bağlanmalıdır (Balcı, 2005: 24).

4.3.1.11. Akrostiş

Sözcüklerin ilk harflerinin bir şifre kavram ve ya cümle verecek biçimde alt alta sıralanmasına akrostiş denir. Akrostiş etkinliği bir ünite ya da konunun işlenişinde, konunun içeriğinin aktarılması anında ana teması veya kendisinin, öğrencilere sürpriz kavram ve ya kavramlarla, ders süresince ve bitiminde oyunla açıklanması, üniteye geçen kavramlara dikkat çektilirerek ve bilinmeyen buldurulması şeklinde, ilgileri konu üzerinde toplayarak öğretilmesidir. Böylece öğrenciler öğrendikleri kavramlarla bizzat kendileri oyalanacak, buldurmacalı oyunla kavramları öğrenmeye istekli ve verilen bilgileri öğrenmek zorunda olmadıkları hissini taşıyarak, doğal ve eğlenceli bir biçimde öğreneceklerdir. Bu etkinlik genel olarak kavram analizi ve kavramları öğretmede kullanılmaktadır (Erginer, 2000: 122).

Öğrenciler akrostiş yoluyla, kavramları eğlenceli olarak öğreneceklerdir. Akrostiş yoluyla, öğrencilerin sürpriz kavramlarla ilgili merakları uyanacak, öğrendikleri kavramların başka hangi kavramlarla ilişkisi olabileceği sorgulamasını yaparak kazanılan kavramların yaşantıya geçirilmesi kolaylaşacak ve daha kalıcı öğrenmeler meydana gelecektir.

4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Belli Başlı Araç-Gereçler

Öğrenme öğretme sürecinin temel öğelerinden biri de araç-gereçlerdir. Araç-gereçlerin temel işlevi, öğrenme öğretme sürecini daha işlevsel ve etkili hale getirmektir. Öğrenme-öğretme sürecinde, öğretim amaçları ve konularına uygun

yaklaşım, yöntem ve tekniklerin yeri geldikçe araç-gereçlerle desteklenmesi başarıyı arttırmaktadır.

Öğrencilerin öğrendiklerini daha fazla hatırlayabilmeleri için sınıf içinde çok ortamlı öğrenme durumunun geliştirilmesi ve öğrenme sürecine koşulması büyük önem taşımaktadır. Eğitimde yıllarca çok ortamlı öğretimin temelini öğretmen ve ders kitapları oluşturmuştur. Ancak günümüz çağdaş sınıf içi çok ortamlı öğrenme ortamını sağlanmasında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için daha çok duyu organına hitap eden görsel ve işitsel araçlarla oluşturulacak öğrenme ortamlarına başvurulmaktadır ve bu önemli ihtiyaçtır (Yaşar, 2004).

Bilindiği gibi çocuklar benmerkezcilikten başlayarak somut olayları öğrenmekte, daha sonra da soyut ve geniş bir anlayış süreci içinde gelişmektedir. Bu anlayış onların sürekli genişleyen bir grubun parçası olduğunu göstermektedir. Sınıf içi öğrenme ortamları her sınıfa büyüme ve gelişim özellikleri uygun bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaya yönelik olmalıdır. Bununla birlikte, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri somut düşünmekle birlikte soyut düşünmeye başlamaya geçiş döneminde yer almaktadır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler öğretiminde inceleme, genellemelere varma, harita, grafik, tablo yorumlama, grafik çizme, tablo oluşturma ve soyut bir kavramı somut olaylar kullanarak açıklayabilme gibi etkinlikler kullanılmalıdır. Böylece görsel unsurların kullanılması Sosyal Bilgiler dersindeki konuların somutlaştırılmasını sağladığı gibi, öğrenme-öğretme sürecinin de daha canlı, ilgi çekici ve aktif hale gelmesi sağlanmış olur.

Yapılandırmacı anlayışa uygun olarak düzenlenen yeni Sosyal Bilgiler programı da, anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için öğrenme ortamlarının, öğrenciyi etkin kılmaya, düşünmeye, sorgulamaya, araştırmaya, bilgiyi yapılandırmaya, kendi bilgisini oluşturmaya, sorun çözmeye, işbirliği yapmaya, sorumluluk üstlenmeye yönlendirecek araçlar-gereçlerle desteklenmesi gerekmektedir. Öğretimin araç-gereçlerle desteklenmesi ise, öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasına yardım edecektir (Karaduman, 2005).

4.3.2.1. Ders Kitapları

Ders kitapları yalnızca Sosyal Bilgiler dersleri için değil, hemen her ders için öğretimde vazgeçilmez bir unsurdur. Böyle olmakla birlikte, ders kitaplarının ne derece eğitim biliminin gerektirdiği uygun öğretim metotları doğrultusunda hazırlandığı konusu her zaman tartışılmaktadır (Köstüklü, 1998: 106).

Atatürk, 1928 sonrası tarih programları ve ders kitapları üzerine eğilmiştir. Mecburi eğitim süresinin kısa olması, harf devriminden dolayı kaynak sınırlılığı, çocukların o gün için çok yüklü tarih programıyla ders kitapları ile karşılaşmasına yol açmıştır. Bu gün, zorunlu eğitim süresinin sekiz yıla çıkarılması ile bu problem kısmen aşılmıştır (Ata, 2000: 86).

Öğretme-öğrenme sürecinde ders kitaplarının yanı sıra, yardımcı kitaplar ve öğretmen kılavuz kitabı gibi basılı kaynaklardan da yararlanılmaktadır.

4.3.2.2. Yazı ve Gösterim Tahtaları

Yazı tahtası eğitim ortamında en sık en kolay kullanılan araç ve materyallerdendir. Yazı ve gösterim tahtaları; karatahta, pazen tahta, manyetik tahta, bülten tahtası, cam ve beyaz tahtadır.

Yazı tahtası, yeni sözcükleri tanıtmaya, bilgi grupları ve gruplar arasındaki ilişkileri gösterme, konuları ana hatları ile özet olarak verme, bir sürecinin aşamalarını mantıki bir sıra içinde sunma, araçların çalışma ilkelerini açıklama, grafik, tablo ve şemaları açıklamak amacıyla kullanılır (Ergin, 1995: 106).

Figürlerin gösterilmesi, duyuruların asılması, duvar gazetesinin teşhir edilmesi, etkinliklerin gösterime sunulması için de yazı ve gösterim tahtalarından yararlanır.

4.3.2.3. Resimler, Levhalar, Afişler ve Posterler

Resimler, işlenen konuya uygun fotoğraflar olabileceği gibi, el yapması, renkli ya da renksiz resimler şeklinde olabilir. Resimler, kavram ve olguların öğrenilmesinde, öğrencilerin sözel sembollerle ifade edilen bilgileri zihinlerinde canlandırmalarına yardımcı olur.

Levhalar, kalın bir karton üzerinde değişik görsel materyallerin görüntülenmesidir. Levhalar üzerinde konuyla ilgili resimler, fotoğraflar, krokiler, planlar ve grafikler bulunmalıdır.

Afişler, bireyi belli bir konuda aydınlatmak amacıyla büyük ve tek bir sayfaya hazırlanmış resimli ve yazılı tanıtım araçlarıdır. Afişlerden özellikle belirli gün ve haftaların kutlanmasında yararlanır (Erden, ty: 190).

Posterler, büyük boy resimlerdir. Öğrencilerin ülkemizi tanımlarına ve öğrendikleri bilgileri zihinlerinde canlandırmalarında posterler yardımcı olur (Erden, ty: 190).

4.3.2.4. Haritalar ve Küre

Sosyal Bilgiler dersinde, özellikle Tarih ve Coğrafya öğretiminde haritalardan yararlanılmaktadır. Haritalar, öğrencilerde keşfetme ve bütüncül algılama becerisinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Yapılandırmacı anlayışın uygulandığı Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin harita yapmaları ve kullanmaları sağlanmalıdır.

Küre, Sosyal Bilgiler dersinde öğrenilen bilgileri görsel açıdan somutlaştırarak öğretme-öğrenme sürecini zenginleştiren bir araçtır. Dünyanın biçimi, ekseni, paralel ve meridyenler, ekvator, kutup noktaları, kıtalar ve okyanuslar yerküre kullanılarak öğretilmelidir (Yaşar ve Gültekin, 2006: 296).

4.3.2.5. Zaman ve Tarih Şeridi

Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin kazandırılmasıdır. Zaman ve tarih şeridi öğrencilere bu becerinin kazandırılmasında kullanılır. Zaman şeridi, mevsimler ve önemli olayların tarihlerini öğretmek için, tarih şeridi ise, tarihsel süreç içinde insanlığın geçirdiği değişimleri öğretmek için kullanılmaktadır.

4.3.2.6. Grafikler

Sayısal verilerin çizelgelerle ifade edilmesi yöntemine grafik denir. Grafikler sayısal verileri görselleştirerek bunlar arasında karşılaştırmalar yapılmasını sağlar. Böylece sayısal verilerin anlaşılması ve yorumlanması mümkün olmaktadır (Yaşar, 2004). Öğrencilerin grafiklerden etkili bir biçimde yararlanabilmesi için grafik okuma becerisi kazanmalıdır.

Grafikler, soyut kavram ve ilkelerin somutlaştırılmasını, karmaşık bilgilerin özetlenmesini, öğrencilerin ilişkileri görsel olarak algılamalarını ve kavram, ilke ve sözel bilgiler arasındaki ilişkileri kavramalarını sağlamaktadır.

İlköğretim düzeyindeki öğrencilere grafik oluşturma etkinliği yaptırılmalıdır. Yapılacak etkinlikte, basit örnekler ve niceliksel olarak küçük sayılar kullanılmalıdır.

4.3.2.7. Üç Boyutlu Materyaller

Özel kurum veya kişilerde bulunmakla birlikte daha ziyade müzelerde rastladığımız pek çok malzemede tarih öğretiminde kullanılabilen ve oldukça faydalı olan malzemelerdir. Bunlar; madeni paralar, etnografik eşyalar ve insanların önceki zamanlarda kullandığı eşyalardır (Köstüklü, 1998: 123).

4.3.2.8. Tepegöz ve Episkop

Tepegöz, projeksiyon makinesi günümüzün en önemli görsel araçlarından biridir. Tepegöz saydam kâğıdı (asetat) üzerine görüntüsü alınan yazı, şekil veya grafik gibi önceden hazırlanmış malzemeyi, güçlü bir ışık kaynağı aracılığıyla bir mercek üzerine düşürüp büyütür, perdeye yansıtan optik araçtır. Sosyal Bilgiler dersinde harita, grafik, resim, çizelge gibi araçları öğrencilere ekonomik bir biçimde ve zaman kaybetmeden gösterilmesine yardım etmektedir.

Bu aracın en önemli iki özelliği biri, normal ışıkta kullanılabilmesi, kullanılırken sınıfın karartılmasını gerektirmemesi, diğeri bu aracı kullanırken öğretmenin yüzünün sınıfa dönük olmasıdır. Bu iki özelliğinden dolayı tepegözü kullanılan sınıfını gözü ile kontrol edebilme olanağına sahiptir (Küçükahmet, 1995: 97).

Episkop, saydam olamayan her türlü yazı, resim, fotoğraf, grafik ve benzeri çizimleri büyütür, perdeye yansıtılmasına olanak veren bir eğitim aracıdır. Bu araca ayrıca bir parça eklenerek epidiyaskop adı verilen bir araç elde edilir. Bu aracın kullanılması için çok iyi karartılmış ortam gerekmektedir. Bu durumda, öğrencilerin not almaları güçleşmektedir (Şimşek, 2002: 46).

4.3.2.9. TV- Video

TV ve Video, Sosyal Bilimler ve Tarih öğretiminde ve okullardaki diğer derslerin öğretiminde oldukça faydalı araçlardır. Bunlarla pek çok sosyal ve tarihi olaylar yeniden eğitim ortamına getirilip sunulabilir. Televizyonda gösterilen herhangi bir tarihi dizi veya sosyal olay öğrenciye gösterilebilir. Video ise, daha önceden kaydedilmiş olduğu ve istenildiği anda seyredilme imkânı verdiği için daha kullanışlıdır. Seyretme sırasında da yeri geldiği vakit durdurup, öğrencilerle tartışıp tekrar seyretme imkânı verir. Öğrenme konusunda yapılan araştırmalar, insanın öğrendiklerinin %94'ünün görme ve işitme duyuları ile gerçekleştiğini ortaya koyduğundan bu tür araçlar, hem göze hem kulağa hitap ettiği için diğer araçlara göre öğrenmeyi arttıran özellik taşımaktadır (Köstüklü, 1998: 125).

4.3.2.10. Radyo-Kasetçalar

Radyo, kulağa hitap eden bir iletişim aracıdır. Belirli gün ve haftaların işlenmesi sırasında öğretmen ve öğrenciler için iyi bir kaynaktır. Güncel olayları takip etmek ve öğrencileri tartışmaya hazırlamak amacıyla kullanılabilir.

Kasetçalar ya da teyp birçok özelliği açısından radyoya benzer. Ancak radyo sınıf ortamına güncel olayları getirirken, kasetler bilginin sonradan kullanılmak üzere saklanmasını sağlar (Erden, ty: 199).

4.3.2.11. Slâyt Makinesi

Slâyt makineleri, fotoğraf negatiflerini duvara ya da perdeye yansıtan araçlardır. Bu araçlarla resimler kalabalık gruplara rahatlıkla kullanılabilir. Slâytlar Sosyal Bilgiler dersinde ülke, şehirlerin, tarihi eserlerin tanıtımı gibi konularda etkili bir biçimde kullanılabilir (Erden, ty: 198–199).

4.3.2.12. Bilgisayar

Bilgisayar, öğrencilerin bireysel gereksinimlerini belli oranda dikkate alarak daha geniş öğrenci kitlesine yönelik öğretim gereçlerini hazırlamak amacıyla kullanılan bir araçtır. Bu araç, bilgiyi işleme, depolama ve istenildiği zaman sunma gibi üç önemli özelliği ile eğitimde önemli bir yere sahiptir (Yaşar ve Gültekin, 2006: 300).

Sosyal Bilgiler dersinde; ders sunum aracı olarak, alıştırma ve tekrar amacıyla, özel bir öğretmen olarak, benzetim etkinliklerin sunumunda ve öğretici oyunları kullanırken bilgisayardan yararlanılmaktadır (Yaşar, 2005).

Bilgisayar kullanımda genel amaçlı hazır paket programlarından yararlanır. Eğitimde bu paketler değişik sınıflarda ve değişik dersler için kullanılabilir. Genel amaçlı hazır programların yanında özel amaçlı hazır programlarda kullanılmaktadır.

Eğitimde bilgisayarın kullanılması, öğrenme ortamının zenginleşmesine neden olmaktadır. Öğrencilerin bilgiyi toplayıp düzenlemelerine, kendi sunumlarını hazırlamalarına, tartışma gruplarına katılmalarına ve kendi öğrenmelerini kontrol etmelerine yardım etmektedir.

4.3.2.13. İnternet

İnternet, birbirine bağlı bilgisayarlardan oluşan dünya çapındaki bilgisayar ağıdır. İnternette öğrenme-öğretme süreçlerinde gerek öğretmenler gerekse öğrenciler bireysel çalışmalarında sıkça başvururlardır.

Günümüzde çok sayıda okulda internet erişim olanağı olduğundan, Sosyal Bilgiler öğretiminde de kullanılan kaynakların sayısı artmaktadır. Okullarda internetin kullanım sıklığının artmasıyla birlikte öğretmenlerin zamanla ders kitaplarına, haritalara ve atlaslara olan bağlılıklarının ortadan kalkacağı gözlenecektir.

4.3.2.14. CD (Kompakt Disk)

CD'ler, üzerinde görüntü, ses, grafik, veri ve işitsel bilgilerin kaydedildiği özel maddeden yapılmış ince ve yuvarlak bir plaktır (Şimşek, 2002: 42). Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili hazırlanan pek çok yazılım programı bulunmaktadır. Bu programlar, öğrencilerin sorun çözme ve benzetim gibi etkinliklere katılımı sağlamakta, kendi araştırmalarını yapmaya ve bilgilerini yapılandırmaya teşvik etmektedir.

4.4. Ölçme ve Değerlendirme:

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretim en önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip gösteremediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yolu ile tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarını ile öğretim-öğrenme sürecinde öğrencilerin

başarılarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkinliğini anlamak, programın zayıf ve kuvvetli yanlarını ortaya çıkararak gerekli düzenlemeler yapmak hedeflenmektedir (Tekerek ve vd., 2006: 272).

Ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının gözlenerek sonuçların sayılarla ya da başka sembollerle gösterilmesidir. Değerlendirme ise, çeşitli kaynaklardan toplanan bilgileri belirli ölçütlere göre yorumlayarak bir öğrenci veya konu hakkında yargıya varma sürecidir. Belirli bir amaç ya da ölçütlere göre öğrencinin nitelikleri hakkında bilgi toplayıp, bunları yorumlayarak öğrencinin, belirtilen amacı gerçekleştirip gerçekleştirmediği, belirli bir süre sonunda yapılan öğretimin başarısını yorumlayarak bir değer yargısına varma süreci değerlendirme etkinlikleri için bir örnek teşkil edebilir.

Ölçme ve değerlendirme öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında ilişki kurmasını ve karşılaştığı problemlere farklı çözüm yolları üretmesini sağlayacak biçimde düzenlenmeli ve yapılmalıdır. Bu bağlamda; ölçme ve değerlendirme yaklaşımında aşağıdaki becerilerin önemi artmaktadır (Tekerek ve vd., 2006: 279).

1. Okuduğunu anlama, kritik etme, yorumlama
2. Bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma
3. Grafik ya da tablo halinde verilen bilgilerden sonuç çıkarma
4. Gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma
5. Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözme
6. Araştırma yapma
7. Öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma

Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrenci merkezli öğrenme-öğretme stratejilerinin benimsendiği yeni Sosyal Bilgiler programı öğrencilerin birçok yönden, çok sayıda araçla, sürekli olarak ölçme ve değerlendirilmesinin yapılmasını öngörmektedir. Böylece öğrencinin tek yönü ile değil bütün yönleri ile incelenmesi sağlanmaktadır. Bununla birlikte ölçme ve değerlendirme ders, konu, ünite ya da dönem sonları gibi belirli aralıklarla yapılması yerine öğrenme sürecinin bütüncül

parçası olmalıdır. Yani sadece sonuçlar değil, süreç de ölçülmeli ve değerlendirilmelidir (Titiz, 2005: 42- 43).

Öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde de amaçlanan davranışların kazanılıp kazanılmadığını belirlemek için değerlendirmeden elde edilen bilgilere dayalı olarak karar verirler. Bu sebeple öğretimin iyi yürütülmesi için, öğrenci başarısının sık sık ölçülüp değerlendirilmesi gerekir. Aynı zamanda değerlendirme Sosyal Bilgiler Programında neler yapılması gerektiği konusunda karar vermemizi sağlar.

Sosyal Bilgiler Programı, ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Yani yapılacak değerlendirme öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirmesini sağlamalıdır (Tekerek ve vd., 2006: 280).

4.4.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Ölçme ve Değerlendirme

Araç ve Yöntemleri

4.4.1.1. Yazılı Sınavlar

Öğrencilere soruların genellikle yazılı olarak sorulduğu ve cevabında yazılı olarak verildiği sınavlardır. Yazılı sınavlar, öğrencinin bilerek veya bilmeyerek verdiği cevaplardan problemler karşısındaki tutumunu yani belli öğrenim yaşantıları ile değiştirilmiş olan düşünsel hayatının yapısını, doğal gücünü ve özelliklerini gösteren bilgileri meydana koyan nispetten bağımsız ve geniş cevap türü yazılılardır (Yılmaz, 1998: 72).

Yazılı sınavlar, kolay hazırlanmalarından dolayı beğenilen fakat puanlama güçlüğünden dolayı öğretmenleri tedirgin eden bir sınav türüdür. Bu sınav türünde cevabın belli bir kalıbı olmadığı gibi cevabı seçme imkânı yoktur. Bu nedenle yazılı sınavlarda cevabın ne olabileceği ve cevap şeklinin planlanması öğrenciye

bırakılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçları açısından yazılı sınavlar önemli bir yere sahiptir.

4.4.1.2. Kısa Cevaplı Maddeler

Kısa cevaplı maddeler, öğrencinin bir sözcük, bir rakam, bir tarih ya da en çok bir cümle ile cevaplandırılabilceği maddelerden oluşmaktadır. Bu tür maddeler, öğrencinin cevabı hatırlayıp yazdığı objektif madde tipidir. Kısa cevaplı maddeler, bilgi basmağını ölçmek için uygundur. Boşluk doldurma ve tam cümle ya da soru cümlesi olmak üzere iki türü bulunmaktadır (Tekin, 1987: 125).

Kısa cevaplı maddeler, hazırlanması, puanlaması ve doğru cevabın bulunabilmesinden dolayı şans başarısının puana karışması gibi bir sakıncası bulunmamaktadır.

4.4.1.3. Çoktan Seçmeli Testler

Çoktan seçmeli maddelerden oluşan testlerdir. Çoktan seçmeli madde, bir problem durumunu belirten madde kökü ile madde kökünü izleyen üç ya da daha çok sayıda seçenektan oluşmaktadır. Madde kökü ise, bir soru cümlesi ya da eksik cümleden oluşmaktadır. Kök, kazanımın ifade edildiği veya sorunun sorulduğu kısım, seçenekler de muhtemel cevaplardır.

Çoktan seçmeli testler, öğrencinin yaratıcılığını ve yazma becerisini ölçmek amacıyla kullanılmamaktadır. Bu testler daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılmaktadır (Tekerek ve vd., 2006: 280).

4.4.1.4. Eşleştirmeli Testler

İki grup halinde verilen ve birbirleri ile ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirmektedir. Eşleştirmeli maddeler, “kim? , ne? , nerede? , ne zaman?” sorularının cevabının bulunmasında kullanışlıdır (Tekin, 1987: 132).

Bu madde tipleri, birbirleri ile ilişkili birçok terim, şekil, kavram ve kategori ile hızlı ilişki kurmayı ölçmek için kullanılabilir.

4.4.1.5. Doğru-Yanlış Testleri

Öğrencinin belli konulardaki yanlış veya doğruları ayırt edebilmesini ölçmek amacıyla, bir kısmı doğru, bir kısmı yanlış önermelerden oluşan testlerdir (Yılmaz, 1998: 117).

Doğru-yanlış türü testler öğrencinin hafızaya dayanan bilgisi yanında açıklama, yorumlama, karşılaştırma, genelleme ve uygulama güçlüklerini ölçebilir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak doğru-yanlış türü test soruları her zaman en iyi şekilde değildir. Çünkü Sosyal Bilgiler öğretiminde bu tür sorularla basit gerçekler ve uygulamalardan başka bir iş düzenlemek, bir problem çözmek zordur (Moffatt, 1957). Aynı zamanda Sosyal bilgiler dersinde kesin yargıların oluşturulması zor olduğundan, bu tip testlerin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması pek uygun olmamaktadır (Kısakürek ve Paykoç, 1987).

4.4.1.6. Ürün Dosyası (Portfolyo)

Öğrencinin, öğrenme süreci içerisinde performansının ve başarısının kaydedilmesidir. Ürün dosyası, öğrenci gelişiminin takip edildiği ve zaman içerisinde öğrencilerin çalışma örneklerinin toplanmasında kullanılmaktadır. Öğrencilerin tek yönlü olarak değil, bir süreç içerisinde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Ürün

dosyası, öğrencilerin çalışmalarının dosyalanmasından çok daha fazlasını sağlayan bir yöntemdir (Saygı, 2002)

<http://www.eod.hacettepe.edu.tr/seminerdosyaları/basaksaygi.doc>. (11.04.2007).

Ürün dosyasını oluşturmada öğretmen öğrenciye rehberlik etmelidir. Dosyanın içeriğinin ne olacağına öğrenci karar vermelidir. Veli de, dosyanın anlamını, öğretim programının bir parçası olarak nasıl kullanılacağını, öğrenci için önemini ve öğretimde değerlendirmenin bir parçası olduğunu kavramalıdır (Tekindal, 2006: 399).

Ürün dosyası son yıllarda değerlendirme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Böylece hem eğitim programlarına yol gösterici olmakta hem de orijinal değerlendirmeler için olanaklar sağlamaktadır.

4.4.1.7. Kavram Haritası Yapma

Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da bir çeşit kutu içine yazılmış olan kavramları içerir (Tekerek ve vd., 2006: 282). Kavram, benzer özelliklere sahip olay, fikir ve objeler grubuna verilen ortak isimdir (Erden ve Akman, 1998: 205). Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirten bağlantı ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur.

Kavram haritası oluştururken, öncelikle öğretilecek kavram bir kâğıda listelenir. Bir başka yere özel örnekler, öğrenciler için önemli olaylar not edilir. Daha sonra en genel kavram ayrı bir kâğıdın başına yazılıp ilişkili kavramlar aşamalı bir düzenle kâğıda yerleştirilir. Bir kavramın haritada bir defa yer almasına özen gösterilir. Sonra da kavramlar arasındaki ilişkiler, ilişki çizgilerinin üzerine birkaç sözcük ile yazılır (Çakmak ve Kalaycı, 2000: 572- 573).

Kavram haritaları, bir konunun öğretiminde, öğrenmeyi kolaylaştırmada öğrenme sürecini kontrol etmede ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada ve değerlendirme yapmada kullanılabilir.

Kavram haritalarını değerlendirmek için şu ölçütler kullanılabilir (Tekerek ve vd., 2006: 282).

1. Kavramların uygun şekilde nitelendirilmesi.

- Kavramlar, en fazla üç sözcükle temsil edilmelidir.
- Kavramların yerleşimi genelden özele doğru hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.

2. Bağlama sözcüklerinin uygun şekilde nitelendirilmesi.

- Haritada kavramlarla bağlantılar arasındaki ayırım belirgin olmalıdır.
- İki kavram arasındaki bağlantılar anlamlı olmalıdır.
- İlişkiyi doğru şekilde temsil etmelidir.

3. Kavramların çapraz bağlanması.

- En iyi haritalar, kavramlar arasındaki çapraz bağlantıları yeterli ölçüde gösterenlerdir.
- Çapraz bağlantılar, öğrencinin, birbirine bağlı çok sayıda düşünceyi bildirdiğini gösterir.
- Çapraz bağlantılar, yaratıcılığı ortaya çıkarır.

4.4.1.8. Sergi

Bu, öğrencilerin resimlerini, çizimlerini, fotoğraflarını, heykellerini, videokasetlerini sergilemede kullandıkları bir yöntemdir. Üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesinde uygulanır. Sergiler de yazılı değerlendirme ve ürün dosyası gibi önceden belirlenmiş kriterlere göre değerlendirilmektedirler (Tekindal, 2006: 402).

4.4.1.9. Sözlü Sunum

Sözlü sunum, konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında bilgi vermektedirler. Kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarı ya da akran değerlendirme ölçekleri ile değerlendirme yapılmaktadır. Sözlü sunumlar öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi toplamak için uygun araçlardır. Aynı zamanda problem çözme becerileri de bu yöntemle ölçülebilmektedir (Tekerek ve vd., 2006: 281).

4.4.1.10. Proje

Öğrencilerin bilişsel ya da maddi ürünleri oluşturabilmeleri için projeler önemli fırsatlar sağlamaktadır. Projeye uygun puanlama yöntemleri geliştirilmelidir (Tekindal, 2006: 402).

4.4.1.11. Performans Değerlendirme

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmeleri gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak durum ve ödevler aracılığı ile değerlendirme yapmaktadır. Performans değerlendirme genellikle gözlenebilen bir performans ya da somut bir ürünle sonuçlandırılmaktadır (Tekerek ve vd., 2006: 285).

Performans değerlendirmede en çok kullanılan yöntemlerden biri performans ödevidir. Performans ödevi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanılmasını, geliştirilmesini ve bir ürün ortaya çıkmasını gerektiren çalışmalardır.

Performans ödevi verilirken öğrenciye bir yönerge verilmelidir. Bu yönergede, ne yapılacağı, hangi malzemeleri kullanacağı ve değerlendirme yapılırken hangi ölçütlerin kullanılacağı belirtilmelidir.

4.4.1.12. Gözlem

Gözlem, öğrencilerin neler bildiklerinin, neler öğrendiklerinin ve nelere ihtiyaç duyduklarının belirlenmesinde etkin bir ölçme yöntemidir (Titiz, 2005: 44). Gözlem amacına uygun olarak planlanır, sistemli olarak kaydedilir, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılırsa iyi bir bilgi toplama aracı olmaktadır.

4.4.1.13. Anekdote

Belli bir yerde, zamanda veya durumda ortaya çıkan davranışların objektif bir tanımının kaydedildiği özel bir formlara anekdot adı verilir. Örneğin; öğretmen öğrencilerin sosyal becerilerinin nasıl geliştiğini belirlemek için, onların birlikte çalıştıkları her olayı belirleyip sınıftaki tartışmaları izleyerek, sosyal beceri geliştirme programları düzenlemelidir (Tekindal, 2006: 404).

4.4.1.14. Kontrol Listesi

Kontrol listesi, öğrencinin bir zaman diliminde yapılan çalışmalarının kaydını tutmak veya öğrencilerin bir görev ile ilgili ölçütleri karşılayıp karşılamadığına karar vermek için kullanılır.

4.4.1.15. Dereceleme Araçları (Rubric)

Dereceleme araçları, istenen bir davranışı birkaç gelişim aşamasına ayırıp her aşamayı sayısal veya sözel olarak gösteren araçlardır (Tekindal, 2006: 406).

Değerlendirmede rubric kullanmanın avantajları şunlardır

1. Daha objektif ve tutarlı ölçmeye izin vermektedir.
2. Belli zamanlarda öğretmenlerin kriterlerini açıklamalarını sağlamaktadır.
3. Öğrenci çalışmasının nasıl değerlendirileceğini açıkça göstermektedir.
4. Öğrencilerin hangi kriterlerle değerlendirileceklerini bildiklerinden rahatlıkla ilerlemelerine imkân vermektedir.
5. Eğitim etkisine ilişkin dönüt vermede yardımcı olmaktadır.
6. Gelişmeyi ölçmek ve belgelemek için ölçütler sağlamaktadır.

4.4.1.16. Öz Değerlendirme

Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesidir. Bu değerlendirmede, bireyin kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı olur. Ancak bazı olumsuzlukları da bulunmaktadır. Öğrencilerin kendilerini değerlendirirken yanlış davranacakları gibi, deneyimsiz olmaları da yanlışlığa düşmelerine neden olabilir. Ama öğrenciler daha fazla deneyim kazandıkça, aldıkları kararlar daha doğru olacaktır.

4.4.1.17. Akran Değerlendirme

Akran değerlendirme, birlikte yapılan çalışmada çalışmayı yapan kişilerden birinin bu çalışmayı değerlendirebilmesidir. Değerlendirme hep bir yargıya varmadır. Öğrencilerin değerlendirme sürecine sokulmasını onların kendi yaptıkları işler için

yargılama yapma güçlerini geliştirmektedir (Saygı, 2002)

<http://www.eod.hacettepe.edu.tr/seminerdosyaları/basaksaygi.doc>. (11.04.2007).

4.4.1.18. Sosyometrik Teknikler

Sosyal Bilgilerin ana odağı insan ilişkileridir. İnsan ilişkilerindeki uyumu geliştirmede grup çalışmalarına güvenilmektedir. Bir grup çalışması grubun ne kadar dikkatle yapılandırıldığına ve grubun kendi içindeki yapısına bağlıdır. Öğretmen sınıfın sosyal yapısını bilmek zorundadır. Grubun lideri kimdir, kimin arkadaşı yoktur, kim reddedilmektedir, arkadaş olarak kim kimi seçmektedir, bunlar ortaya çıkarılmalıdır. Bunun içinde sosyometrik teknikler kullanılmaktadır. Sosyometrik teknikler ise sosyometri ve kimdir bu tekniğidir (Tekindal, 2006: 410).

4.4.1.19. İlgi Envanterleri

İlgi envanterleri genellikle yetişkinlerin uygun meslek seçimi ve mesleki amaçları için kullanılmaktadır. İlköğretim okullarında öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için onları gruplamada da kullanılmaktadır. Öğrencilerin, diğerlerine yardım etmede, toplumsal olaylara ve iyi vatandaşlığın diğer öğelerine katılmalarında ilgilerini belirlemeye yardım etmede kullanılmaktadır (Tekindal, 2006: 412).

4.4.1.20. Tutum Ölçekleri

Tutum duygu, bilgi ve davranış öğelerinden oluşmaktadır. Duygu fikre yüklenen histir. Bilgi, psikolojik obje ile ilgili olan bir fikir veya bilgidir. Davranış ise, psikolojik objeye doğru yönelen davranıştır.

Tutum ölçekleri, derecelendirme ölçeklerine benzemektedir. Temel fark, derecelendirme ölçeğinde derecelendirmeyi öğretmen veya puanlayıcı yaparken tutum

ölçeklerinde hislerini derecelendirmeyi cevaplayıcının kendisi yapmaktadır (Tekindal, 2006: 413).

5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Aykaç ve Başar (2005) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi” adlı çalışmasını Samsun ili Atatürk İlköğretim Okulu ve Ankara ili Keçiören ilçesi Hacı Mustafa Tarmanlar İlköğretim Okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinden 25 öğretmen ile görüşme yaparak gerçekleştirilmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen verilere göre deneme uygulaması yapılan yeni Sosyal Bilgiler Eğitim Programının yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı, programdaki ders yükünün azaltıldığı, programın kazanımlara dayalı olarak ünite ve öğrenme alanlarına ayrıldığı, sadece yazılı-sözlü değerlendirmelerle değil, süreç içerisinde değişik ölçme tekniklerinin kullanılması sonucu çıkartılmıştır.

Rumevleklioğlu (2003), “İlköğretim Birinci Kademe 5.Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Programının Amaç, İçerik, Öğretim Etkinlikleri ve Değerlendirilme Boyutları açısından İncelenmesi” adlı araştırmasını, İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler Programı konusunda öğretmenlerin görüş ve önerilerini ortaya çıkarmak amacıyla yapmıştır. Araştırma Gaziantep ili Şahinbey ilçe merkezinde bulunan 34 İlköğretim okulunda görev yapan beşinci sınıflarında görev yapan öğretmenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına şöyle özetlenebilir:

1. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla programın uygulanmasında daha fazla sorunla karşılaşmışlardır.
2. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin, kıdemi 6–10 yıl arasında olan öğretmenlere göre, “içeriğin öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine uygunluğu” ve “uygulanan öğretim etkinlikleri” ne ilişkin görüşleri daha olumlu olduğu saptanmıştır.
3. Öğretmenlerin hizmet-içi eğitime katılma durum değişkeninin Sosyal Bilgiler Ders Programı’na anlamlı bir etki yapmadığı belirlenmiştir.

4. Sınıf mevcudu 20–30 arası olan öğretmenlerin, programın amaçlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını ve uygulanan öğretim etkinliklerinin rahatlıkla yapılabildiği sonucuna ulaşılmıştır.
5. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Ders Programı'nın; amaçların öğrenci ihtiyacını karşılama durumu, içeriğin öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine uygunluğu, konu dağılımının dengesi ve öğretim etkinlikleri yönlerinden sosyo-ekonomik düzey değişkenin anlamlı bir fark yarattığı ortaya çıkarılmıştır.

Köken (1995), "İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi" adlı çalışmasında, İlkokullardaki Sosyal Bilgiler dersinin programda yer alan hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdiğini belirlemek için, İlkokul öğretmenleri ve müfettişlerin görüşlerini alarak, mevcut durumda yer alan eksikliklerin ne derece giderilebileceğini ve karşılaşılan güçlükleri tespit etmeye çalışmıştır.

Pirinçdane (1997) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Ders Programının Değerlendirmesi" adlı çalışmada, İlköğretim okullarında okutulmakta olan Sosyal Bilgiler ders programlarının ihtiyaçlara tam olarak uygunluk göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aydiner (1995) "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri" adlı çalışmasını, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler Programını öğretmen ve müfettiş görüşleri çerçevesinde değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler Programının, program geliştirme ilke ve tekniklerine uygun olarak hazırlanmadığı, programın yeniden düzeltilmesi ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşil (1995), "Sosyal Bilgiler Ders Programının Niteliği" adlı çalışmasında, birinci kademe okutulan Sosyal Bilgiler dersi ile bunun ikinci kademedeki devamı olan Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi derslerinin amaçları, konuları, öğretim metotları, araç-gereçleri, ölçme ve değerlendirme boyutları açısından geçiş durumunu; süreklilik, aşamalık ve tutarlılık açısından incelemiştir. Araştırmacı, İlkokul öğretmenlerinin, Ortaokul öğretmenlerine göre daha fazla branş derslerine girdiği, daha çok hizmet içi eğitim kursuna katıldığı, daha çok bilimsel faaliyetleri takip ettiği ve ders için ayrılan süreyi yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık,

ortaokul öğretmenlerinin İlkokul öğretmenlerine göre, dersin kitaplarından ve dersin mevcut okutulma şeklinden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, İlkokul Sosyal Bilgiler dersi ile Ortaokul Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi derslerinin süreklilik, aşmahlık ve tutarlılık içinde birbirleri ile ilişkili olması ve öğretim metotlarının basitten karmaşığa gitmesi konusunda ilkokul ve ortaokul öğretmenleri görüş birliği yapmışlardır.

Gömlüksüz ve Bulut'un (2006) "Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmasını, 2004–2005 eğitim-öğretim yılında pilot olarak uygulanan ilköğretim birinci kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulamadaki etkililiği belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırma, tarama modeli niteliğindedir. Araştırmanın evrenini yeni Sosyal Bilgiler programının uygulandığı İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Van, Hatay, Samsun ve Bolu ilindeki 64 deneme okulundan toplam 383 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, il, sınıf, cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi ve sınıf mevcudu değişkenleri açısından analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, programda öngörülen kazanımlar, kapsam, eğitim durumu ve değerlendirmenin uygulamada "çok" düzeyinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, il değişkeni bakımından öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkarken, sınıf, cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi ve sınıf mevcudu değişkenlerine göre ise anlamlı farklar çıkmamıştır.

"Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Öğrencilerin Dersine Yönelik Tutumları" nı araştıran Özkal, Güngör ve Çetingöz (2006), ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını, bu tutumların öğrencilerin cinsiyetleri ile okul türleri arasındaki ilişkilerini, sınıf öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşlerini ve bu görüşlerin öğretmenlerin cinsiyetleri ile kıdemleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları, kız öğrencilerin erkeklere göre, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin özel okulda öğrenim gören öğrencilere göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin ise Sosyal Bilgiler dersine yönelik görüşlerinin genelde olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermezken, kıdemi 1–10 yıl arasında olan öğretmenlerin programa ilişkin daha olumsuz görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

Özcan (2002), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı Genel Amaçlarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirmesi” adlı araştırmasını, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının genel amaçlarını, gerçekleşme durumu ve gerçekleşmesi istenilen durum açısından değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler Programının genel amaçlarının, en çok değer-tutum boyutunda, daha sonra bilgi ve en az beceri boyutunda gerçekleştiği belirlenmiştir. Gerçekleşmesi istenen durum ise, değer-tutum boyutunun en çok, bilgi ve beceri boyutunun ise değer-tutumdan az ve birbirine eşit olması sonucuna ulaşılmıştır.

“İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi”ni inceleyen Akar (2001) araştırmasını, Uşak ilinde 27 ilköğretim okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri ile Sosyal Bilgiler öğretmenleri üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmada öğretmenlerden; programın hedefleri, içeriği, öğretim materyalleri hususlarını içine alan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular özetle şöyledir:

1. Çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısı programı desteklerken, diğer yarısı programın hedeflerinin gerçekleşmediğine inanmaktadır.
2. Öğretmenlerin yaklaşık % 71'i programın uygulanmasında güçlüklerin olduğunu söylemiştir. Bunun gibi, öğretmenlerin %73'ü programın geliştirilmeye ve değişikliklere ihtiyaç gösterdiğini belirtmiştir.
3. Erkek öğretmenlerin, kıdemi 6–10 yıl arası olan öğretmenler, Eğitim Fakültesi mezunu olanlar ve sınıf öğretmenleri; bayan öğretmenlere, kıdemi 6'dan az 10'dan çok olan öğretmenlere, Eğitim Fakültesi harici bir yüksek öğretim kurumundan mezun olan öğretmenlere ve branşı Sosyal Bilgiler olan öğretmenlere göre programı daha olumlu karşılamışlardır.
4. Programın yeterli desteği bulmamasından dolayı planlandığı gibi uygulanamayacağı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerden üst düzeyde bir destek gelmediği sürece bir programın hedeflerinin gerçekleştirilebileceğine inanmanın güç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Battaloğlu (2001) “Niğde İli İlköğretim Okullarında 4. ve 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi” adlı araştırmasını, İlköğretim 4. ve 5.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi'nin işlenişi ve hedeflerine ulaşma derecesinin incelenmesi amacıyla yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre,

Sosyal Bilgiler Programı'nın öğrenci seviyelerine ve ilgi düzeylerine uygun olduğu, öğrenci katılımının sağlandığı, programın ölçme durumuna uygun olarak tasarlanmadığı, Sosyal Bilgiler Programının gelişim ve değişmelere açık olduğu görüşünde öğretmen ve müfettişler görüş birliğindedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. 1. Araştırma Modeli

İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programını öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar,1999: 77). Bu model çerçevesinde, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda görevli bulunan öğretmenlerin görüş ve önerileri varolan duruma dayalı bir biçimde betimlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, Sosyal Bilgiler Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutunun cinsiyete, okutulmakta olan sınıfa, meslekteki hizmet süresine, en son bitirdiği okula, sınıf mevcuduna ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna göre değişip değişmediği de ilişki olarak aranmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Afyonkarahisar il merkezinde 44 ilköğretim okulunun dördüncü ve beşinci sınıflarında görev yapan 184 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma evreninin tamamına ulaşıldığı için, araştırma evreninden örneklem alınmamıştır.

Tablo 1: . Araştırmanın Evrenini Oluşturan Sınıf Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımı

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Toplam Sayıya Göre Oranı (%)
1-Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu	4	2.18
2-Fatih İlköğretim Okulu	8	4.34
3-Osman Attila İlköğretim Okulu	6	3.26
4-Atatürk İlköğretim Okulu	10	5.43
5-Şemsettin Karahisarı İlköğretim Okulu	4	2.18
6-Özlem Özyurt İlköğretim Okulu	3	1.63
7-Yüksel Varlı İlköğretim Okulu	5	2.72
8-Cumhuriyet İlköğretim Okulu	5	2.72
9-Dumlupınar İlköğretim Okulu	4	2.18
10-Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu	6	3.26
11-Hürriyet İlköğretim Okulu	4	2.17
12-Hisarbank 100.Yıl İlköğretim Okulu	6	3.26
13-Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu	4	2.18
14-Ekrem Yavuz İlköğretim Okulu	2	1.08
15- 27 Ağustos İlköğretim Okulu	4	2.18
16-Yavuz Selim İlköğretim Okulu	2	1.08
17-Sahipata İlköğretim Okulu	4	2.18
18-Salim Pancar İlköğretim Okulu	4	2.18
19-Kadınana İlköğretim Okulu	6	3.26
20-Kocatepe İlköğretim Okulu	6	3.26
21-Kazım Özer İlköğretim Okulu	6	3.26
22-Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu	4	2.18
23-Nurettin Karaman İlköğretim Okulu	2	1.08
24-Namık Kemal İlköğretim Okulu	2	1.08
25-Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu	5	2.72
26-Oruçoğlu İlköğretim Okulu	8	4.34
27-Kasımpaşa İlköğretim Okulu	2	1.08
28-Hacı Ahmet Özsoy İlköğretim Okulu	4	2.18
29-Yunus Emre İlköğretim Okulu	4	2.18
30-Beyazıt İlköğretim Okulu	2	1.08
31-Özerler İlköğretim Okulu	2	1.08

32-Methiye Dumlu İlköğretim Okulu	4	2.18
33-Maraşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	6	3.26
34-Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu	4	2.18
35-Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu	4	2.18
36-Ticaret Borsası İlköğretim Okulu	4	2.18
37-Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu	3	1.63
38-Selçuklu İlköğretim Okulu	2	1.08
39-Mehmet Yağcıoğlu İlköğretim Okulu	2	1.08
40-Ayşegül Arsoy Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	4	2.18
41- 75.Yıl Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	2	1.08
42-Kadaifçioğlu Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	3	1.63
43-Özel Zafer İlköğretim Okulu	6	3.26
44-TED Afyon Koleji Özel İlköğretim Okulu	2	1.08
Toplam	184	100

Araştırmada örnekleme alınan okullar ve bu okullarda görev yapan dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sayısı ve toplam sayıya göre yüzdeleri Tablo 1’de verilmiştir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak bir anket geliştirilmiştir. Anket geliştirilmeden önce konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması ve benzer nitelikli bilgi toplama araçları incelenerek yeterli sayıda soru maddesi geliştirilmiştir. Geliştirilen soru maddeleri uzman görüşlerine sunulmuş ve alınan eleştirel doğrultusunda düzenlenen beşli Likert tipindeki 59 maddelik anket geçerlik ve güvenilirlik analizi için İlköğretim 1.Kademe 4. ve 5.sınıf öğretmenlerine ön deneme olarak uygulanmıştır.

Uzman görüşleri ve ön denemeden sonra anket gerçek gruba uygulanmıştır. Bu uygulama sonuçlarına faktör analizi yapılmış ve analiz sonucuna göre faktör yükü 0,40

üzerinde olan maddeler ankete dâhil edilmiştir. Gruplama başlangıçta programın öğeleri (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) ve geleceğe yönelik öneriler olarak yapıldığı için, faktör yüklerine göre belirlenen bir gruplama dikkate alınmamıştır. Ankette yer alan maddelerin faktör yükleri bulgular ve yorum kısmında yer verilmiştir.

Faktör analizi, birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklayarak katkı sağlayan bağımsız değişkenlerin sayısını ve bu bağımsız değişkenlerin faktör yüklerini belirlemede kullanılan istatistiksel işlemdir (Gömlüksiz, 1996: 105). Bu analizin en önemli amaçlarından biri, değişkenler arasındaki bağımlılığın kökenini araştırmaktır. Bu analizlerde, tüm değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir. Bu ilişkilere dayanılarak verilerin anlamlı ve özet olarak sunulması sağlanır (Balcı, 2001, Turgut ve Baykul, 1992).

Faktör analizi başta Sosyal Bilimler olmak üzere pek çok alanda sıkça kullanılan çok değişkenli analiz tekniklerinden biridir. Faktör analizi, çok sayıda ilişkili orijinal değişkenden az sayıda ilişkisiz hipotetik değişkeni bulmayı amaçlamaktadır (Tatludil, 1992: 141).

Anketin bütün olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur. Ayrıca anketin beş alt boyutunun güvenilirliği de ayrı ayrı hesaplanmış ve güvenilirlik katsayıları şöyle belirlenmiştir: Kazanımlar 0,91; İçerik 0,90; Eğitim Durumu 0,93; Değerlendirme 0,82 ve Geleceğe Yönelik Öneriler 0,71. Bu sonuçlar maddelerin yapı maddelerin yapı geçerliliğinin sağlandığını ve güvenilir bulunduğunu göstermektedir. Bu çalışmadan sonra, anket formu yeniden gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılmış ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Ek:1).

Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilere ait altı soru yer almıştır. İkinci bölümde, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla 49 soru, üçüncü bölümde ise öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı ile ilgili olarak, geleceğe yönelik önerilerini belirleyici “Hiç Katılmıyorum”, “ Katılmıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “ Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” seçeneklerinin olduğu 8 soruluk bir ölçek bulunmaktadır.

Uygulamaya hazır hale getirilen anket yeterli sayıda çoğaltılmıştır. Anketin okullardaki ilgili öğretmenlere uygulanmasına izin almak için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ilgili yazısı ile Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve anketin uygulanması için gerekli izin onayı alınmıştır(Ek: 2).

2006–2007 öğretim yılının ikinci döneminde anketin uygulanacağı tüm okullara gidilerek, okul yöneticilerine anket hakkında bilgi verilmiş, Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin onay belgesi sunulmuş ve anketlerin ilgili öğretmenlere dağıtılması ve toplanmasının yöneticilerce yapılması ve belirlenen günde araştırmacı tarafından anketlerin toplu olarak alınması kararlaştırılmıştır. Anketler verilen süre içinde öğretmenlere uygulanmış ve belirlenen günde okullara gidilerek yöneticilerden alınmıştır.

Anket dağıtılan öğretmen sayısı 184, ankete yanıt veren öğretmen sayısı 181'dir. Anketi yanıtlayan öğretmenlerin %98 oranında olması araştırma açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilebilir. Anketin uygulanması esnasında öğretmenlerin genelinin araştırmayı önemsedikleri ve anketi titizlikle doldurdukları gözlenmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma için kullanılan anket formları toplandıktan sonra kontrol edilmiş ve geri dönen tüm anketlerin (181) tam olarak doldurulduğu tespit edilmiştir. Anket formlarından elde edilen bilgiler sayısallaştırılarak istatistiksel analiz için bilgisayara girilmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgiler hariç, iki ve üçüncü bölümdeki 57 soruya verdikleri cevaplar Hiç Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kısmen Katılıyorum (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde sayısallaştırılarak derecelendirilmiştir.

Çözümlenen verilerin tablolar halinde ifade edilmesinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin konu hakkındaki görüşlerini yansıtan puanların yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{x}), ve standart sapma (ss) değerlerine yer verilmiştir. Önce, araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar, değişkinler dâhil edilmeksizin her soru için,

frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yükleri hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında; 1,00–1,79 arasındaki ortalama değerlerin “Hiç Katılmıyorum”, 1,80–2,59 arasında bulunanların “Katılmıyorum”, 2,60–3,39 arasındakilerin “Kısmen Katılıyorum”, 3,40–4,19 arasındaki değerlerin “Katılıyorum” ve 4,20–5,00 arasında yer alanların “Tamamen Katılıyorum” derecesinde değer taşıdığı kabul edilmiştir.

Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar cinsiyet ve okutmakta olduğu sınıflar arasında **0,05** düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığını ölçmek için “**t**” testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Öğretmenlerin mesleğindeki hizmet süresi, mezuniyet durumları, sınıf mevcudu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının karşılaştırılmasında, sorulara verdikleri cevaplarla gruplararası anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için “**Tek Yönlü Varyans Analizi**” (ANOVA) testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda da gruplar arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. 0,05 düzeyinde anlamlı bir farkın ortaya çıkması durumunda ise, “**TUKEY**” testi uygulanarak bu farkın nereden kaynaklandığı bulunmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerden anket yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular üzerinde durulmuş olup, önce kişisel özelliklerle ilgili bilgiler, daha sonra da Sosyal Bilgiler Programının varolan durumuna ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Kişisel Özelliklerle İlgili Bilgiler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; cinsiyetleri, okutmakta oldukları sınıf, öğretmenlik mesleğindeki hizmet süresi, mezun olduğu okul, sınıf mevcudu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu ile ilgili bilgilerin dağılımı şu şekildedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Yüzde
Kadın	78	43.1
Erkek	103	56.9
Toplam	181	100

Tablo 2’de görülen değerlere göre örnekleme yer alan öğretmenlerin %43,1’i kadın, %56,9’u erkektir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Dağılımı

Okutmakta Oldukları Sınıf	N	Yüzde
Dördüncü Sınıf	95	52.5
Beşinci Sınıf	86	47.5
Toplam	181	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf bakımından dağılımları birbirine oldukça yakın olmakla birlikte dördüncü sınıf öğretmenleri %52,5 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin hemen hemen aynı oranda olması araştırmanın sonuçları bakımından yararlıdır.

Tablo 4: Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Meslekteki Hizmet Süresi	N	Yüzde
0–5 yıl	7	3.9
6–10 yıl	11	6.1
11–15 yıl	36	19.9
16–20 yıl	48	26.5
21–25 yıl	31	17.1
26 ve üstü	48	26.5
Toplam	181	100

Tablo 4 incelendiğinde ankete katılan öğretmenlerden 16–20 yıl ile 26 ve üstü çalışanlarının oranı eşit olup, %26,5’tir. Bunu %19,9 ile 11–15 yıl arasında öğretmenlik yapanlar izlemektedir. Daha sonra, %17,1’lik oranla 21–25 yıl arasında öğretmenlik yapanlar ile %6,1 ile 6–10 yıl arasında öğretmenlik yapanlar gelmektedir. Öğretmenlik mesleğinde 0–5 yıl arası çalışanların oranı ise %3,9 ile en az olandır. Bu durum, örnekleme yer alan öğretmenlerin çok az bir kısmının genç olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Yüksek Öğretim Kurumuna Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul	N	Yüzde
Eğitim Enstitüsü	42	23.2
Dört Yıllık Yüksek Okulu/Fakülte	40	22.1
Eğitim Yüksek Okulu	49	27.1
Lisans Tamamlama Programı	12	6.6
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmeliği Programı	24	13.3
Diğer	14	7.7
Toplam	181	100

Tablo 5’teki verilerde görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin, %23,2’si Eğitim Enstitüsü, %22,1’inin Dört Yıllık Yüksek Okul/Fakülte, %27,1’inin

Eğitim Yüksek Okulu, %6,6'sı Lisans Tamamlama Programı, %13,3 Eğitim Fakültesi Sınıf ğretmenliği Programı, %7,7 'si ise diğer okul mezunlarından oluşmaktadı.

Tablo 6: Öğretmenlerin Sınıflarının Mevcutlarına Göre Dağılımı

Sınıf Mevcudu	N	Yüzde
20–30	84	46.4
30–40	79	43.7
40–50	18	9.9
Toplam	181	100

Tablo 6'ya göre sınıf mevcutlarının %46,4' 20–30 arası, %43,6'sının 30–40 arası, %9,9'unun 40–50 arası olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: ğrencilerinin Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı

Ekonomik Düzey	N	Yüzde
Çok iyi	7	3.9
İyi	29	16.0
Orta	96	53.0
Zayıf	49	27.1
Toplam	181	100

Tablo 7 verileri incelendiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyinin %53,0 ile orta düzeyde olduğu, %27,1 ile zayıf, %16,0 ile iyi düzeyde olduğu görülmektedir. %3,9 gibi küçük bir oranında çok iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, okullarda sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi olan öğrencilerin az olduğunu göstermektedir.

3.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programına İlişkin ğretmen

Görüşleri

Sosyal Bilgiler Programının ğelerine (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) yönelik ğretmen görüşleri ve Sosyal Bilgiler Programı ile ilgili öğretmenlerin geleceğe yönelik nerileri araştırılmış ve elde edilen bulgular bu bölümde belirtilmiştir.

1.Alt Problem: Öğretmenlerin, İlköğretim 1.Kademe Sosyal Bilgiler Programının ğelerine (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) yönelik ğretmen görüşleri nelerdir?

3.Alt Problem: Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, İlköğretim Sosyal Bilgiler programı ile ilgili geleceğe yönelik görüş ve önerileri nelerdir?

3.2.1, 3.2.2, 3.2.3 ve 3.2.4 bölümlerinde 1.alt probleme ait bulgu ve yorumlamalara yer verilmiştir.

3.2.5 bölümünde 3.alt probleme göre bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

3.2.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarına yönelik görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yüklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin katılma dereceleri 1'den 5'e kadar; (1) "Hiç Katılmıyorum", (2) "Katılmıyorum", (3) "Kısmen Katılıyorum", (4) "Katılıyorum", (5) "Tamamen Katılıyorum" şeklindedir.

Tablo 8'de görüldüğü gibi, ankette yer alan kazanımlara yönelik maddelerin ortalamaları 3,51 ile 3,92 arasında değişmektedir. Kazanımlara ait en düşük (3,51) madde, anketteki 10.madde olan "İleri öğrenim basamaklar için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktadır." maddesidir. Bunun nedeni, 2005 Sosyal Bilgiler programının daha önceki uygulamalarda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve becerileri kazandırmaması olabilir. Ayrıca bilgi ve becerileri nasıl kazandırılması gerektiği konusunda öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaması olabilir. Ortalaması en yüksek (3,91) olan madde, anketin 5.maddesi olan "Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşamdaki etkilerini anlamaya özendirir." maddesidir. Bunun nedeni, içinde bulunduğumuz toplumda her türlü teknolojik gelişimden haberdar olmak ve bunu yaşamımızda kullanmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Yeni Sosyal Bilgiler programı da teknolojik gelişme ve değişimler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle de öğrencileri bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşamdaki etkilerini anlamaya öğrencileri özendirir.

Tablo 8: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Soru No	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşleri	1		2		3		4		5		X	Faktör Yüğü
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.	-	-	4	2,2	46	25,4	101	55,8	30	16,6	3,86	0,611
2	Yaşanılan çevreyi ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıtıcı niteliktedir.	4	2,2	13	7,2	71	39,2	68	37,6	25	13,8	3,53	0,588
3	Öğrencileri; haklarını bilen ve kullanabilen bireyler haline getirmektedir.	-	-	7	3,9	45	24,8	103	56,9	26	14,4	3,82	0,732
4	Öğrencilere Ulusal bilinci kazandırmaktadır.	4	2,2	16	8,8	53	29,3	80	44,2	28	15,5	3,62	0,790
5	Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşamdaki etkilerini anlamaya özendirilmektedir.	2	1,1	3	1,7	39	21,5	101	55,8	36	19,9	3,92	0,512
6	Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemi kavratmaktadır.	4	2,2	13	7,2	38	21,0	83	45,8	43	23,8	3,82	0,772
7	Öğrencileri; bilinçli birer tüketici haline getirmektedir.	1	,6	7	3,9	44	24,2	93	51,4	36	19,9	3,86	0,778
8	Turizmin uluslar arası ilişkilerde yeri konusunda bakış açısı kazandırmaktadır.	1	,6	10	5,5	67	37,0	89	49,2	14	7,7	3,58	0,468
9	Öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.	2	1,1	4	2,2	48	26,5	96	53,0	31	17,2	3,83	0,637
10	İleri öğrenim basamakları için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktadır.	4	2,2	16	8,8	56	31,0	93	51,4	12	6,6	3,51	0,549
11	Kazanımlar duyuşsal özellikleri geliştirmektedir.	1	,6	8	4,4	63	34,8	93	51,4	16	8,8	3,63	0,624
12	Kazanımlar, konularla bağlantılı olarak belirlenmiştir.	1	,6	12	6,6	32	17,7	105	57,9	31	17,2	3,84	0,649
13	Kazanımlar, sınırlandırılmış ve sadeleştirilmiştir.	5	2,8	21	11,6	50	27,6	85	47,0	20	11,0	3,52	0,816
14	Kazanımlar öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.	3	1,7	15	8,3	61	33,7	87	48,0	15	8,3	3,53	0,786
15	Yaratıcı düşünebilme, eleştirel düşünebilme, akıl yürütebilme düzeyine uygundur.	2	1,1	15	8,3	63	34,8	75	41,4	26	14,4	3,59	0,619

Bu sonuçlara göre, programın öğrencilerin özgür bir birey olarak ilgi, istek ve yeteneklerini fark etmesini sağladığı, bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşamdaki etkilerini anlamaya özendirdiği, öğrencileri; aktif katılımcı soru soran, sorgulayan ve düşünen bireyler haline getirdiği, kazanımların konularla bağlantılı

olarak belirlendiği, programın kazanımlarının öğrencilere ulusal bilinci kazandıracak, yaşanan çevreyi ve dünyanın coğrafi özelliklerini tam olarak tanıtıcı nitelikte olduğu, kazanımların öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlandığı ve kazanımların yaratıcı düşünebilme, eleştirel düşünebilme ve akıl yürütebilme düzeyine uygun olarak tasarlandığı görüşüne öğretmenlerin katıldıkları gözlenmektedir.

3.2.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İçeriğine

Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının içeriğine yönelik görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yüklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin katılma dereceleri 1’den 5’e kadar; (1) “Hiç Katılmıyorum”, (2) “Katılmıyorum”, (3) “Kısmen Katılıyorum”, (4) “Katılıyorum”, (5) “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

Ankette yer alan Sosyal Bilgiler programının içeriğine yönelik maddelerin ortalama değerleri 3,46 ile 3,90 arasında değişmektedir. Ortalaması en düşük (3,46) madde, ankette 1.madde olan “İçerikte Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi konuları dengeli olarak dağıtılmıştır.” maddesidir. Bunun nedeni, yeni Sosyal Bilgiler programında Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi konularının yanında Hukuk, Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Antropoloji gibi Sosyal bilimlere ait konuları da içermesinden kaynaklanıyor olabilir. Ortalaması en yüksek olan (3,90) madde ise, anketteki 5.madde olan “Temalar günlük hayatla ilişkilidir.” maddesidir. Bu maddenin yüksek ortalamaya sahip olmasının nedeni, programda yer alan temaların öğrencilerin günlük hayatta kullanacakları konuları içermesi olabilir.

Öğretmenlere, Sosyal Bilgiler Programının içeriğini öğrenci seviyesine uygun olduğu (x=3,55), içeriğin öğrencilerin ilgisini çektiği (x=3,52), içeriğin “somuttan soyuta” ilkesine uygun olduğu (x=3,66), içeriğin diğer derslerle ilişkilendirildiği (x=3,76), öğrenci merkezli eğitime uygun olduğu (x=3,87), yaparak ve yaşayarak öğrenmeye uygun olduğu (x=3,83), yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlandığı (x=3,65) görüşlerine katılmaktadırlar.

Tablo 9: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Soru No	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Öğretmen Görüşleri	1		2		3		4		5		x	Faktör Yüğü
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	İçerikte Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi konuları dengeli olarak dağıtılmıştır.	4	2,2	20	11,0	56	30,9	89	49,3	12	6,6	3,47	0,682
2	Demokratik beceri ve değerlere sahip bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan konulara ağırlık verilmiştir.	-	-	11	6,1	59	32,6	92	50,8	19	10,5	3,66	0,531
3	Programın içeriği; öğrenci seviyesine uygundur.	3	1,7	19	10,5	54	29,8	86	47,5	19	10,5	3,55	0,728
4	İçerik, öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	4	2,2	11	6,1	65	35,8	89	49,3	12	6,6	3,52	0,631
5	Temalar günlük hayatla ilişkilidir.	1	,6	3	1,7	39	21,5	107	59,1	31	17,1	3,91	0,568
6	Programın içeriği "somuttan soyuta" ilkesine uygundur.	-	-	13	7,2	49	27,1	105	58,0	14	7,7	3,66	0,778
7	Diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.	2	1,1	12	6,6	39	21,5	103	57,0	25	13,8	3,76	0,815
8	Türk kültürünü ve tarihini oluşturan konulara ağırlık verilmiştir.	6	3,3	17	9,4	55	30,4	86	47,5	17	9,4	3,50	0,675
9	Doğrusal düşünce yerine çoklu sebep, çoklu sonuç anlayışı hakimdir.	2	1,1	11	6,1	58	32,0	91	50,3	19	10,5	3,63	0,691
10	Yaparak yaşayarak öğrenmeye uygundur.	2	1,1	7	3,9	45	24,9	92	50,8	35	19,3	3,83	0,708
11	Öğrenci merkezli eğitime uygundur.	2	1,1	6	3,3	42	23,2	95	52,5	36	19,9	3,87	0,770
12	İçerikte vatan ve millet sevgisi konuları ön planda tutulmuştur.	4	2,2	10	5,6	54	29,8	87	48,0	26	14,4	3,67	0,778
13	Yapılandırmacı program yaklaşımı dikkate alınmıştır.	-	-	11	6,1	57	31,5	98	54,1	15	8,3	3,65	0,686
14	Üniteler, öğrencilerin motivasyonunu artıracak şekilde belirlenmiştir.	1	,6	21	11,6	63	34,8	80	44,2	16	8,8	3,49	0,689

Battaloğlu'nun (2001) "Niğde İli İlköğretim Okullarında 4. ve 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında 1998 Sosyal Bilgiler Programının öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu konusunda öğretmenler kararsızken, müfettişler bu görüşe katılmışlardır. Yine aynı araştırmada Sosyal Bilgiler Programının öğrencilerin ilgi düzeylerine göre hazırlanmadığı görüşüne katılmaktadırlar. Bu durum 1998 Sosyal Bilgiler Programında yer alan bu eksikliklerin 2005 Sosyal Bilgiler Programında öğretmenlerin görüşlerine göre giderildiğini göstermektedir.

3.2.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eğitim Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının eğitim durumuna yönelik görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yüklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin katılma dereceleri 1’den 5’e kadar; (1) “Hiç Katılmıyorum”, (2) “Katılmıyorum”, (3) “Kısmen Katılıyorum”, (4) “Katılıyorum”, (5) “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

Tablo 10 incelendiğinde eğitim durumuna ilişkin anket maddelerinin ortalamaları 3,61 ile 3,87 arasında değişmektedir. Ortalaması en düşük (3,61) madde, anketin 13.maddesi olan “Sosyal problemleri fark ederek, bu problemlere çözüm üretebilmeyi sağlayan etkinlikler içermektedir.” maddesidir. Bunun nedeni Sosyal Bilgiler Programında, öğrencilerin çevrelerinde sosyal problemleri fark etmelerini sağlayacak konulara ağırlık verilmemesi, bu problemler ve çözüm yolları ile ilgili sınıf içi etkinliklere ağırlık verilmemesi olabilir. Anketin ortalaması en yüksek olan (3,87) madde, anketin 5.maddesi olan “Gezi ve inceleme gibi etkinlikler, öğrencilerde doğal çevreyi koruma, sanat zevki ve estetik duyguları geliştirmeye olanak sağlamaktadır.” maddesidir. Bunun nedeni 2005 Sosyal Bilgiler Programı gezi, şiir yazma, öykü tamamlama gibi öğrencilerin bilgi ve beceri kazanmalarını sağlayıcı etkinliklere ağırlık verilmesi olabilir. Böylece yapılan bu etkinlikler sayesinde, öğrencilerde çevreyi koruma, sanat zevki ve estetik gibi duyguların gelişimi sağlanmış olur.

Öğretmenler bu sonuçlara göre, yeni Sosyal Bilgiler Programının “yapıcı-yaratıcı” faaliyetleri geliştirmeye olanak sağladığı, ders-içi ve ders-dışı etkinliklerle öğrencilerin Sosyal Bilgilere ve diğer derslere ait beceriler kazanmalarına imkân verdiği, öğrencileri aktif hale getiren yöntem ve tekniklerin kullanılmasına olanak sağladığı, bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanmaya öğrencileri yönlendirdiği görüşlerine katılmaktadırlar.

Tablo 10: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Soru No	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	1		2		3		4		5		x	Faktör yükü
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Üretim, tüketim ve dağıtım ile ilgili temel bilgileri edinme olanağı sağlamaktadır.	-	-	6	3,3	56	30,9	95	52,5	24	13,3	3,84	0,727
2	Öğrencilerin "yapıcı-yaratıcı" faaliyetleri gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır.	-	-	21	11,6	61	33,7	81	44,8	18	9,9	3,66	0,767
3	Öğrencileri; bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanmaya yönlendirmektedir.	-	-	7	3,9	41	22,7	106	58,5	27	14,9	3,94	0,696
4	Öğrencilerin sorumluluk sahibi ve haklarını bilen bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlamaktadır.	-	-	15	8,3	46	25,4	100	55,3	20	11,0	3,81	0,778
5	Gezi ve inceleme gibi etkinlikler, öğrencilerde doğal çevreyi koruma bilinci, sanat zevki ve estetik duyguları geliştirmeye olanak sağlamaktadır.	1	,6	10	5,5	46	25,4	96	53,0	28	15,5	3,87	0,720
6	Öğrencilerin; öykü, drama vb. etkinliklerle vatandaşlık uygulamalarına ait deneyimi kazanmalarını sağlamaktadır.	3	1,7	16	8,8	49	27,1	98	54,1	15	8,3	3,70	0,761
7	Farklı materyaller kullanarak çeşitli toplumların günlük yaşamı hakkında bilgi edinme olanağı sağlamaktadır.	-	-	22	12,2	55	30,4	87	48,0	17	9,4	3,63	0,782
8	Etkinlikler, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamaktadır.	-	-	6	3,3	62	34,3	98	54,1	15	8,3	3,77	0,784
9	Etkinlikler; toplumdaki birey, grup ve kurumlara arasındaki etkileşimi fark etmelerini sağlamaktadır..	1	,6	14	7,7	48	26,6	98	54,1	20	11,0	3,76	0,770
10	Türkçeyi doğru, etkili, güzel kullanma becerisi kazandırmaktadır.	1	,6	14	7,7	58	32,0	93	51,4	15	8,3	3,68	0,644
11	Öğrencilere; zaman ve kronoloji algılama becerisi kazandırmaktadır.	1	,6	13	7,2	57	31,5	96	53,0	14	7,7	3,66	0,670
12	Öğrencilerde özgüven duygusunu oluşturarak girişimcilik becerisi kazandırmaktadır.	-	-	9	5,0	62	34,3	89	49,1	21	11,6	3,76	0,773
13	Sosyal problemleri fark ederek, bu problemlere çözüm üretebilmeyi sağlayan etkinlikler içermektedir.	2	1,1	14	7,7	65	35,9	88	48,7	12	6,6	3,61	0,697
14	Öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.	1	,6	15	8,3	58	32,0	85	46,9	22	12,2	3,73	0,750

3.2.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Değerlendirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının değerlendirmesine yönelik görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yüklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin katılma dereceleri 1’den 5’e kadar; (1) “Hiç Katılmıyorum”, (2) “Katılmıyorum”, (3) “Kısmen Katılıyorum”, (4) “Katılıyorum”, (5) “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

Tablo 11: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Soru No	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	1		2		3		4		5		x	Faktör Yüğü
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Değerlendirme öğretmene sonraki aşamalarda nasıl davranacağı konusunda yol göstericidir.	-	-	14	7,7	46	25,4	101	55,9	20	11,0	3,70	0,549
2	Değerlendirmede öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmaktadır.	1	,6	19	10,5	49	27,1	92	50,8	20	11,0	3,61	0,495
3	Öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır.	2	1,1	26	14,4	64	35,4	79	43,6	10	5,5	3,38	0,472
4	Değerlendirmede öğrenci görüşleri dikkate alınmaktadır.	3	1,7	23	12,7	64	35,4	79	43,6	12	6,6	3,40	0,600
5	Program, öğretmenlerin ölçme araçları geliştirmeleri açısından yol gösterici olmaktadır.	2	1,1	14	7,7	51	28,2	99	54,7	15	8,3	3,61	0,507
6	Öğrencilerin yapmış olduğu etkinlikleri ölçmede öğretmenlere rehberlik yapacak açıklamalara yer verilmiştir.	1	,6	11	6,1	44	24,3	108	59,6	17	9,4	3,71	0,587

Ankettin değerlendirmeye yönelik maddelerin ortalamaları 3,38 ile 3,71 arasında değişmektedir. Anketin 3.maddesindeki “Öğrencileri tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır.” ifadesine öğretmenlerin %5,5’i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin değerlendirmeye ait anket maddelerine verdikleri cevapların ortalamaları incelendiğinde 3,38 ortalama ile anketin bu maddesine kısmen katılmaktadırlar. Değerlendirmeye ait sonuçlara göre, Sosyal Bilgiler Programı değerlendirmenin yapılmasında öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alındığı, ölçmede öğretmenlere rehberlik yaptığı ve ölçme araçlarını geliştirmede öğretmene yol gösterici olduğu görüşlerine katılmaktadırlar.

Battaloğlu'nun (2001) yapmış olduğu araştırmada 1998 Sosyal Bilgiler Programının ölçme durumunun uygun olmadığı görüşüne öğretmenler katılmazken müfettişlerin katıldığı görülmüştür. Bu sonuca göre, 1998 Sosyal Bilgiler programı öğretmen görüşlerine göre, ölçme de tam olarak yeterli değilken yeni programın ölçme konusunda yeterli olduğuna öğretmenler katılmaktadırlar.

3.2.5. Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının geleceğe yönelik görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve faktör yüklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin katılma dereceleri 1'den 5'e kadar; (1) "Hiç Katılmıyorum", (2) "Katılmıyorum", (3) "Kısmen Katılıyorum", (4) "Katılıyorum", (5) "Tamamen Katılıyorum" şeklindedir.

Tablo 12: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Öğretmen Görüşleri

Soru No	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Öğretmen Görüşleri	1		2		3		4		5		x	Faktör Yüğü
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	İçerik yöresel farklılıklar göz önüne alınarak düzenlenmelidir.	1	,6	15	8,3	34	18,8	78	43,0	53	29,3	3,93	0,783
2	Ders kitaplarındaki kavramlar öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.	-	-	3	1,7	25	13,8	90	49,7	63	34,8	4,18	0,629
3	Sınıf mevcudu etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamıştır.	1	,6	-	-	8	4,4	81	44,7	91	50,3	4,44	0,688
4	Programların hazırlanmasında öğretmenlerin etkin katılımı sağlanmalıdır.	1	,6	2	1,1	19	10,5	76	42,0	83	45,8	4,31	0,521
5	Yapılabilecek seminer ve kurs gibi etkinliklerle aileler program hakkında bilinçlendirilmelidir.	-	-	3	1,7	10	5,5	80	44,2	88	48,6	3,40	0,636
6	Okullardaki araç-gereçler yapılabilecek birçok etkinlikte öğrencilere yetebilecek düzeyde olmalıdır.	-	-	2	1,1	3	1,7	64	35,4	112	61,8	4,58	0,819
7	Programla ilgili hizmet içi eğitim kurslarına ağırlık verilmelidir.	-	-	2	1,1	8	4,4	80	44,2	91	50,3	4,44	0,711
8	Sosyal bilgiler dersi, Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri tarafından işlenmelidir.	7	3,9	40	22,1	30	16,6	50	27,6	54	29,8	3,57	0,737

Tablo 12 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler programına ilişkin geleceğe yönelik önerilere ait anket maddelerinin ortalama değerleri 3,57 ile 4,58 arasında değişmektedir. En yüksek ortalama puanı (4,58) olan anketin “Okullardaki araç-gereçler yapılabilecek birçok etkinlikte öğrencilere yetebilecek düzeyde olmalıdır.” 6.maddesidir. Öğretmenlerin %61’i anketin bu maddesine tamamen katılmaktadırlar.

Sosyal Bilgiler Programına ilişkin geleceğe yönelik önerilerden, sınıf mevcudunun azaltılması, ailelerin program hakkında bilinçlendirilmesi, hizmet içi eğitim kurslarına ağırlık verilmesi, programların hazırlanmasında öğretmenlerin etkin katılımının sağlanması ifadelerine öğretmenler tamamen katılmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerin, programa yönelik geleceğe yönelik önerilere katılma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Akar (2001) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi” araştırmasında da aynı durum söz konusudur.

3.3. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMELERİN CİNSİYET, SINIF, KIDEM, MEZUN OLUNAN OKUL, SINIF MEVCUDU VE ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK DÜZEY DEĞİŞKENLERİNE GÖRE GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde, dördüncü ve beşinci sınıflarda uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarının cinsiyet, okutulmakta olunan sınıf, hizmet süresi, mezun olunan okul, sınıf mevcudu ve sosyo-ekonomik durum değişkenlerine ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin ankette yer alan kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik önerilerine ilişkin sorulara verdikleri cevapların ayrı ayrı toplamları alınarak istatistiksel çözümlenmeleri yapılmıştır.

2.Alt Problem: Öğretmenlerin, programın öğeleri (kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme) ile ilişkili görüşlerinde;

- a. Cinsiyet
- b. Okuttukları sınıf
- c. Meslekteki hizmet süresi
- d. Mezun oldukları okul
- e. Sınıf Mevcudu
- f. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu

yönünden fark var mıdır?

4. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, İlköğretim Sosyal Bilgiler programı ile ilgili geleceğe yönelik görüş ve önerilerinde;

- a. Cinsiyet
- b. Okuttukları sınıf
- c. Meslekteki hizmet süresi
- d. Mezun oldukları okul
- e. Sınıf Mevcudu
- f. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu

yönünden fark var mıdır?

3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5 ve 3.3.6 bölümlerinde 2.alt problem ve 4.alt probleme ait bulgu ve yorumlamalara yer verilmiştir.

3.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu başlık altında öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme

ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlenmelere yer verilmiştir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri

Cinsiyet	N	X	ss	t	p
Kadın	78	56.13	8.06	1.165	.246
Erkek	103	54.72	8.06		
Toplam	181	59.31	8.51		

Tablo incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Buna göre, bayan ve erkek öğretmenler Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarına ilişkin aynı bakış açısına sahiptir. Öğretmenler programa ait kazanımların gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi konularda görüş birliğinde olabilirler.

Tablo 14: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Cinsiyet	N	X	ss	t	P
Kadın	78	52.35	7.28	1.868	.063
Erkek	103	50.23	7.72		
Toplam	181	54.96	8.01		

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, Sosyal Bilgiler programının içeriğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Bayan ve erkek öğretmenler, programın içeriğinin öğrencilerin seviyesine uygun olduğu, içeriğin öğrencilerin ilgisini çektiği, içerikte yer alan konuların dengeli olarak dağıtıldığı ve ünitelerin öğrencilerin motivasyonunu arttıracak biçimde belirlendiği gibi konularda görüş birliğinde oldukları belirtilebilir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri

Cinsiyet	N	x	ss	t	P
Kadın	78	52.94	8.52	-.618	.537
Erkek	103	51.88	8.10		
Toplam	181	52.41	8.31		

Tablo15'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Programının eğitim durumuna ilişkin görüşlerinde cinsiyet türüne göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p>.05$). Bu sonuca göre, programdaki bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasında öğretmenlerin yapabilecekleri etkinlikleri arasında ve uyguladıkları yöntemler arasında çok fazla fark yoktur.

Tablo 16: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Cinsiyet	N	x	ss	t	p
Kadın	78	21.53	3.58	.623	.534
Erkek	103	21.19	3.52		
Toplam	181	21.36	3.55		

Sosyal Bilgiler Programının değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinde cinsiyet bağlamında anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir ($p>.05$) (Tablo16). Bayan ve erkek öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Programının değerlendirme boyutunda aynı sorunlarla karşılaştıkları belirtilebilir.

Tablo17: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programına Ait Geleceğe Yönelik Görüşleri

Cinsiyet	N	x	ss	t	p
Kadın	78	34.55	3.20	2.275	.024
Erkek	103	33.29	4.02		
Toplam	181	33.92	3.61		

Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre Sosyal Bilgiler Programına ait geleceğe yönelik önerileri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < .05$). Bu durum bayan öğretmenlerle erkek öğretmenlerin programa bakış açılarının farklı olduğunu göstermektedir. Geleceğe yönelik önerilerde bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirtmişlerdir.

3.3.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde, öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlere yer verilmiştir.

Tablo18: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri

Sınıf	N	x	ss	t	P
4.Sınıf	95	56.24	8.00	1.612	.109
5.Sınıf	86	54.31	8.07		
Toplam	181	59.16	8.46		

Sosyal Bilgiler Programında öğretmenlerin kazanımlara ilişkin görüşlerinde okutmakta oldukları sınıf değişkeninin anlamlı bir fark yaratan etken olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$) (Tablo18). 4. ve 5. sınıf öğretmenleri, kazanımların öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlandığı, öğrencilerin gereksinimlerini karşıladığı gibi görüşlerde birleştikleri söylenebilir. Anıl(1999) yılında yaptığı araştırmada, 1998 yılı programında da sınıf değişkeni anlamlı bir fark yaratan etken değildir. Bu sonuç, araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Tablo 19: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Sınıf	N	X	ss	t	P
4.Sınıf	95	51.37	7.46	.418	.677
5.Sınıf	86	50.89	7.77		
Toplam	181	54.78	8.12		

Tablo19 incelendiğinde programın içerik boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin okutmakta oldukları sınıf bağlamında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($p>.05$). Bu sonuca göre, 4. ve 5. sınıf öğretmenleri Sosyal Bilgiler Programının içeriğinin öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlandığı ve “somuttan soyuta” ilkesine uygun olduğu görüşünde birleşmektedirler.

Tablo 20: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri

Sınıf	N	X	ss	t	P
4.Sınıf	95	53.61	7.67	2.337	.021
5.Sınıf	86	50.93	8.73		
Toplam	181	52.27	8.20		

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının eğitim durumuna ilişkin görüşlerinde, okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<.05$). Buna göre 4.sınıf öğretmenlerinin 5.sınıf öğretmenlerine göre, programın eğitim durumuna ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. 4.sınıf öğretmenlerinin 5.sınıf öğretmenlerine göre programın eğitim durumuna ilişkin görüşlerinin daha olumlu olmasının nedeni, öğretim faaliyetlerinde öğrenci aktif hale getirecek yeni yöntem ve teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu yöntem ve teknikleri kullanmaları, farklı materyallerden de yararlanmaları ve programda yer alan etkinlikleri sınıfta rahatlıkla yapabilmelerinden kaynaklanıyor

olabilir. 5. sınıf öğretmenlerinin 4.sınıf öğretmenlerine göre olumsuz düşüncelerinin nedeni Sosyal Bilgiler programını daha önce uyguladıkları ve beklenen sonuca ulaşamadıklarından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 21: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Sınıf	N	X	ss	t	p
4.Sınıf	95	21.47	3.48	.545	.586
5.Sınıf	86	21.19	3.62		
Toplam	181	21.33	3.55		

Tablo 21'deki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinin okutmakta oldukları sınıf bağlamında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmektedir ($p>.05$). Buna göre, 2005 yılı Sosyal Bilgiler Programının değerlendirme boyutuna ilişkin 4. ve 5.sınıf öğretmenlerin aynı görüşleri paylaşmaktadırlar.

Tablo 22: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıfa Göre Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri

Sınıf	N	X	ss	t	p
4.Sınıf	95	33.95	3.68	.428	.669
5.Sınıf	86	33.71	3.80		
Toplam	181	33.83	3.74		

Sosyal Bilgiler programına ilişkin öğretmenlerin geleceğe yönelik görüşlerini içeren tablo 22 verilerine göre, okutmakta olunan sınıfın anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). 4. ve 5.sınıf öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler programına ait eksiklikleri ve programın uygulanmasında karşılaşılan zorlukları gidermek için aynı önerilerde buldukları söylenebilir.

3.3.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Mesleğindeki Hizmet Süresi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu alt başlıkta, öğretmenlerin meslekteki hizmet süresi değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlenmelere yer verilmiştir.

Tablo 23: Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri

Hizmet Süresi	N	x	ss	F	p
0-5 yıl	7	61.71	10.2	1.663	.146
6-10 yıl	11	58.36	7.92		
11-15 yıl	36	53.92	8.25		
16-20 yıl	48	54.58	7.90		
21-25 yıl	31	54.48	8.70		
26 ve üstü	48	56.04	7.04		
Toplam	181	55.32	8.07		

Tablo 23' deki bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin programın kazanımlarına ilişkin görüşlerinin mesleki hizmet süresi değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, programının kazanımlarına ilişkin aynı görüşü paylaşmalarının nedeni, kazanımların gerçekleştirilebilir nitelikte olması gibi konularda görüş birliğinde olabilirler.

Tablo 24: Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Hizmet Süresi	N	x	ss	F	P
0-5 yıl	7	59.71	8.40	1.699	.137
6-10 yıl	11	59.27	7.86		
11-15 yıl	36	53.78	7.60		
16-20 yıl	48	53.79	7.60		
21-25 yıl	31	55.13	7.04		
26 ve üstü	48	54.60	7.46		
Toplam	181	51.14	7.59		

Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşlerinin meslekteki hizmet süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$) (Tablo 24). Bu sonuca göre, öğretmenlerin içerikte yer alan kuramsal bilgilerin öğrencilere aktarılması yerine öğrencilerin bu bilgilere ulaşma yollarının öğretilmesi gerektiği konusunda görüş birliğindedirler.

Tablo 25: Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri

Hizmet Süresi	N	x	ss	F	p
0-5 yıl	7	55.43	11.54	2.086	.069
6-10 yıl	11	54.81	6.24		
11-15 yıl	36	49.58	8.15		
16-20 yıl	48	49.08	8.31		
21-25 yıl	31	50.77	7.76		
26 ve üstü	48	52.52	7.28		
Toplam	181	52.03	8.21		

Tablo 25 incelendiğinde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının eğitim durumuna ilişkin görüşlerinde hizmet süresi değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Öğretmenlerin, öğrencileri aktif hale getiren yöntem ve teknikleri benimsedikleri, etkinliklere ağırlık verdikleri ve böylece öğrenciyi merkeze alan eğitimi benimsedikleri kabul edilebilir.

Tablo 26: Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Hizmet Süresi	N	X	ss	F	p
0-5 yıl	7	24.43	3.50	1.703	.136
6-10 yıl	11	22.36	2.25		
11-15 yıl	36	21.14	3.15		
16-20 yıl	48	20.67	4.31		
21-25 yıl	31	21.64	2.99		
26 ve üstü	48	21.27	3.38		
Toplam	181	21.92	3.26		

Tablo 26’da yer alan verilere göre Sosyal Bilgiler Programının değerlendirmesine ilişkin öğretmen görüşlerinde meslekteki hizmet süresi değişkeni anlamlı fark yaratan bir etken değildir ($p>.05$). Öğretmenlerin, meslekteki hizmet süreleri yeni Sosyal Bilgiler programının değerlendirmede sadece yazılı ve sözlü sınavların değil diğer ölçme araçlarının da kullanılması gerektiği konusunda görüş birliğinde oldukları söylenebilir. Ayrıca sadece ürünün değil sürecinde değerlendirilmesi gerektiği konusunu da kabul etmektedirler.

Tablo 27: Öğretmenlerin Mesleğindeki Hizmet Süresine Göre Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Önerilere Ait Görüşleri

Hizmet Süresi	N	X	ss	F	p
0–5 yıl	7	35.71	2.87	.475	.795
6–10 yıl	11	33.64	3.69		
11–15 yıl	36	33.58	4.05		
16–20 yıl	48	34.02	3.37		
21–25 yıl	31	33.94	3.31		
26 ve üstü	48	33.54	4.26		
Toplam	181	34.07	3.59		

Bu tabloda, Sosyal Bilgiler Programına ait öğretmenlerin geleceğe yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde mesleki hizmet süresi değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Bu sonuca göre, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle deneyimli öğretmenlerin programa bakış açılarında farklılık olmadığı söylenebilir.

3.3.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Mezun Olunan Okul Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde, öğretmenlerin mezun olduğu okul değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu,

değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlemelere yer verilmiştir.

Tablo 28: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri

Mezun Olunan Okul	N	X	ss	F	P
Eğitim Enstitüsü (2 yıllık)	42	56.19	7.19	1.853	.105
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte	40	56.00	8.32		
Eğitim Yüksek Okulu(2yıllık)	49	53.30	8.80		
Lisans Tamamlama Programı	12	52.00	7.42		
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü	24	58.25	7.36		
Diğer	14	55.71	7.77		
Toplam	181	55.32	8.07		

Tablo 28'deki bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin programın kazanımlarına ilişkin görüşlerinin mezun olunan okul değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Bilgi ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişim ve değişmelerin etkileri her alanda olduğu gibi eğitim alanında görülmektedir. Bu değişim ve gelişmeler tüm programlarda olduğu gibi Sosyal Bilgiler programını da etkilemiştir. Yeni Sosyal Bilgiler programında kazanımlar olarak ifade edilen ve planlanmış yaşantılar yoluyla öğrencilerin kazanması beklenen bilgi, beceri ve değerler öğretmenler tarafından kabul edilmektedir. Buna göre, öğretmenlerin çağın gerektirdiği değişim ve gelişmelere açık olduğu belirtilebilir.

Tablo 29: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Mezun Olunan Okul	N	x	ss	F	P
Eğitim Enstitüsü (2 yıllık)	42	51.16	7.34	1.528	.183
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte	40	51.85	6.84		
Eğitim Yüksek Okulu(2yıllık)	49	49.61	8.66		
Lisans Tamamlama Programı	12	48.25	5.67		
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü	24	53.91	6.46		
Diğer	14	52.14	8.71		
Toplam	181	51.14	7.59		

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının içeriğine ilişkin görüşlerinde mezun oldukları okul değişkenin anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı görülmektedir ($p>.05$) (Tablo 29). Bu sonuca göre, öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüş açılarında bir fark yoktur.

Tablo 30: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumu Yönelik Görüşleri

Mezun Olunan Okul	N	x	Ss	F	P
Eğitim Enstitüsü (2 yıllık)	42	51.59	7.36	1.604	.161
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte	40	51.05	8.50		
Eğitim Yüksek Okulu(2yıllık)	49	49.31	8.24		
Lisans Tamamlama Programı	12	50.17	7.44		
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü	24	54.58	8.23		
Diğer	14	49.29	7.60		
Toplam	181	60.00	7.90		

Tablo 30 veriler incelendiğinde öğretmenlerin programın eğitim durumuna ilişkin görüşlerinin mezun olunan okul değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü mezunları en olumlu görüşe sahiptir. Bunun nedeni, yeni programın bu okul mezunları tarafından kabul görmesi ve uygulamada çok fazla zorlukla karşılaşmadıklarından olabilir.

Tablo 31: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Mezun Olunan Okul	N	x	ss	F	P
Eğitim Enstitüsü (2 yıllık)	42	21.59	3.46	1.367	.239
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte	40	21.40	3.71		
Eğitim Yüksek Okulu(2yıllık)	49	20.50	3.96		
Lisans Tamamlama Programı	12	20.92	3.32		
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü	24	22.67	3.10		
Diğer	14	21.50	1.87		
Toplam	181	21.43	3.24		

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının değerlendirmesine ilişkin görüşlerinde mezun olunan okulun anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı görülmektedir ($p>.05$) (Tablo31). Buna göre, öğretmenler, farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerini benimsedikleri söylenebilir.

Tablo 32: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Göre Sosyal Bilgiler Programının Geleceğine Yönelik Önerilerine Ait Görüşleri

Mezun Olunan Okul	N	x	Ss	F	p
Eğitim Enstitüsü (2 yıllık)	42	33.71	4.01	1.821	.111
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte	40	33.48	3.56		
Eğitim Yüksek Okulu(2yıllık)	49	33.06	3.59		
Lisans Tamamlama Programı	12	36.00	3.74		
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü	24	34.33	3.40		
Diğer	14	35.21	3.83		
Toplam	181	34.30	3.69		

Tablo 32'deki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin programa ilişkin geleceğe yönelik önerilerinin, mezun olunan okul değişkeninin anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bu sonuca göre, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programına ilişkin geleceğe yönelik bakış önerilerinin aynı olduğu söylenebilir.

3.3.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu alt başlık altında öğretmenlerin sınıf mevcudu değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlenmelere yer verilmiştir.

Tablo 33: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri

Sınıf Mevcudu	N	x	Ss	F	p
20-30	84	55.64	8.04	1.388	.252
30-40	79	54.43	8.30		
40-50	18	57.78	6.86		
Toplam	181	55.32	8.07		

Öğretmenlerin programın kazanımlarına ilişkin görüşlerinin sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$) (Tablo33). Sınıftaki öğrenci sayısı kaç olursa olsun Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarını, öğrencilerle bire-bir ilgilenilerek kazandırılabilceği gibi bir sonuç çıkartılabilir.

Tablo 34: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Sınıf Mevcudu	N	x	ss	F	p
20-30	84	51.64	7.96	.491	.613
30-40	79	50.50	7.87		
40-50	18	51.61	3.56		
Toplam	181	51.14	7.59		

Tablo 34 incelendiğinde, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının içeriğine ilişkin görüşlerinde sınıf mevcudunun anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Sınıf mevcudu 40 ile 50 olan okul sayısı az olduğundan konular derinlemesine öğretilir.

Tablo 35: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri

Sınıf Mevcudu	N	x	Ss	F	p
20-30	84	50.82	8.81	.380	.684
30-40	79	50.78	7.48		
40-50	18	52.56	7.11		
Toplam	181	51.39	7.80		

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının eğitim durumuna ilişkin görüşlerinin sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$) (Tablo35) Bu durumdan, öğretmenlerin yeni Sosyal Bilgiler Programında yer alan etkinlikleri rahatlıkla sınıflarında uygulayabildiklerini ve farklı yöntem ve stratejileri kullanarak öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsedikleri sonucu çıkarılabilir.

Tablo 36: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Sınıf Mevcudu	N	X	ss	F	p
20-30	84	21.37	3.58	.931	.396
30-40	79	21.08	3.59		
40-50	18	22.33	3.11		
Toplam	181	21.59	3.43		

Tablo 36'daki bulgular incelendiğinde programda değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri sınıf mevcudu değişkenininin anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Buna göre, öğretmenler programda yer alan farklı değerlendirme yöntemlerini sınıflarında rahatlıkla uygulayabildikleri görüşüne ulaşılabilir.

Tablo 37: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Göre Sosyal Bilgiler Programının Geleceğe Yönelik Öneriler Ait Görüşleri

Sınıf Mevcudu	N	X	ss	F	p
20-30	84	34.18	3.36	1.943	.146
30-40	79	33.82	4.04		
40-50	18	32.28	3.79		
Toplam	181	33.43	3.73		

Öğretmenlerin programın geleceğe yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde sınıf mevcudu değişkeni anlamlı bir fark yaratan etken değildir ($p>.05$) (Tablo 37). Sınıf mevcudu değişkenine göre en olumlu görüşe sahip olan sınıf mevcudu 20-30 arasında olan öğretmenlerdir. Bunun nedeni gerekli ders araç-gereçlerine sahip olmaları, öğrencileri bire-bir ilgilenebilmeleri, etkinlikleri sınıflarında rahatlıkla uygulayabilmeleri olabilir.

3.3.6. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili

Öğretmen Görüşlerinin Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durum Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde, öğretmenlerin öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler boyutlarında görüşlerine ilişkin istatistiksel çözümlere yer verilmiştir.

Tablo 38: Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Kazanımlara Yönelik Görüşleri

Sosyo-ekonomik Durum	N	X	ss	F	p
Zayıf	49	53.95	7.46	.854	.466
Orta	96	55.48	8.27		
İyi	29	56.72	8.43		
Çok İyi	7	56.85	8.00		
Toplam	181	55.32	8.07		

Tablo 38'deki bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler programın kazanımlara ilişkin öğretmen görüşleri, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna göre anlamlı bir fark yaratmamaktadır ($p>.05$).

Öğretmenler, Sosyal Bilgiler programının kazanımlarını öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna bağlı kalmadan gerçekleştirebilecekleri söylenebilir. Bunun nedeni, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumunun zayıf olan öğrencilerin az olması ve devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çok olması olabilir.

Tablo 39: Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri

Sosyo-ekonomik Durum	N	x	Ss	F	p
Zayıf	49	49.14	8.44	2.117	.100
Orta	96	51.50	7.47		
İyi	29	52.41	6.10		
Çok İyi	7	55.00	6.29		
Toplam	181	51.14	7.59		

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının içeriğine ilişkin görüşlerinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$) (Tablo 39). Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ve gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte düzenlendiği görüşünü paylaştıkları söylenebilir.

Tablo 40: Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Durumuna Yönelik Görüşleri

Sosyo-ekonomik Durum	N	x	ss	F	p	Tukey
Zayıf	49	48.84	8.41	3.760	.012	1-4
Orta	96	51.08	7.88			-
İyi	29	52.38	7.28			-
Çok İyi	7	58.71	6.24			4-1
Toplam	181	52.75	7.45			

Tablo 40'daki bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler Programının eğitim durumuna ilişkin öğretmen görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine değişkenine göre anlamlı bir fark yaratmaktadır ($p < .05$).

Tukey testi sonuçlarına göre bu anlamlı fark sosyo-ekonomik düzeyi zayıf olan öğrencilerle sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi olan öğrenciler arasındadır. Bunu nedeni, sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi olan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin iyi olması, derse ait kavramları iyi algılamaları ve derse ilişkin aktivitelerde başarılı olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Buna karşın sosyo-ekonomik düzeyi zayıf olan öğrencilerin yaşadıkları ortamdaki sosyal aktiviteler de az bulunmaları derslerde daha pasif olmaları dolayısıyla yapılan etkinliklerde yeterli verimi sağlayamadıkları düşünülebilir. Ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin araştırma yapmalarına imkân veren ortamların az olması da bir diğer etken olabilir.

Tablo 41: Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri

Sosyo -ekonomik Durum	N	x	ss	F	P
Zayıf	49	20.57	3.69	1.876	.135
Orta	96	21.33	3.64		
İyi	29	22.31	3.01		
Çok İyi	7	22.71	1.49		
Toplam	181	21.73	2.96		

Tablo 41 incelendiğinde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey değişkeninin anlamlı bir fark yaratan etken olmadığı görülmektedir ($p > .05$). Bu sonuca göre, öğretmenler öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumuna bağlı kalmaksızın yeni programdaki farklı değerlendirme yöntemlerini uygulayabildikleri belirtilebilir.

Tablo 42: Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Geleceğe Yönelik Görüşleri

Sosyo-ekonomik Durum	N	x	ss	F	p
Zayıf	49	33.98	3.39	.187	.905
Orta	96	33.72	3.92		
İyi	29	33.76	4.03		
Çok İyi	7	34.71	2.29		
Toplam	181	34.04	3.41		

Öğretmenlerin programında geleceğe yönelik önerilerin öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir ($p>.05$) (Tablo 42). Öğretmenlerin geleceğe yönelik görüşlerinde sosyo-ekonomik durum değişkeninin anlamlı bir fark yaratmaması sosyo-ekonomik durumu çok iyi olan öğrencilerin az olmasından kaynaklanıyor olabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Sosyal Bilgiler Programının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi ve öğretmenlerin cinsiyet, okutmakta oldukları sınıf, kıdem, mezuniyet durumu, sınıf mevcudu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durum değişkenleri açısından önemli bir görüş farklılığının olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırmanın sonuç ve önerileri yer almaktadır.

4.1. Sonuç

Araştırmanın bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı İlköğretim Sosyal Bilgiler programını; kazanımlar, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutlarında uygun ve yararlı bulmaktadır. Gömleksiz ve Bulut (2006) tarafından gerçekleştirilen “Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler Programında öngörülen kazanımlar, kapsam, eğitim durumu ve değerlendirmenin uygulamada “çok” düzeyinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki sonuç bu araştırmadaki verileri destekler niteliktedir.
2. Öğretmelerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler Programının kazanımlarının iyi belirlendiği görüşündedirler.

3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programını kazanımlarının öğrencilere ileri öğrenim basamakları için gerekli bilgi ve beceriyi kazandıracak şekilde tasarlandığı, kazanımların konularla bağlantılı olarak belirlendiği ve kazanımların sınırlandırılıp sadeleştirildiği görüşünü öğretmenlerin yarısından fazlasının kabul etmektedir.
4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası kazanımların öğrenci özelliklerine uygun olduğunu vurgulamaktadır.
5. Sosyal Bilgiler Programının içeriğindeki konuların dengeli olarak dağıtıldığı, içerikte yer alan konuların önemli olduğu ve içeriğin öğrencilerin ilgisini çektiği görüşünde oldukları gözlemlenmektedir.
6. Öğretmenlerin % 58'i programın içeriğinin "somuttan soyuta" ilkesine uygun olduğu görüşündedirler.
7. Öğretmenler, Sosyal Bilgiler programın yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı, bu yönüyle yaparak ve yaşayarak öğrenmeye uygun olduğu görüşünde birleşmektedirler. Aykaç ve Başar (2005) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programının yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı, bu yönüyle öğrenci merkezli yöntemlerin uygulanmasına olanak sağladığı görüşündedirler. Aykaç ve Başar'ın yapmış olduğu çalışmanın sonucu bu araştırmanın verilerini desteklemektedir.
8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının içeriğinin günlük hayatla ve diğer derslerle ilişkilendirildiği görüşüne öğretmenlerin büyük çoğunluğu katılmaktadır.
9. Araştırmaya katılan öğretmenler, uygulamada programının genel ve özel hedeflerinin çoğunlukla gerçekleştirilebildiği gibi olumlu bir görüşe sahiptir. "İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi"ni inceleyen Akar (2001), araştırmasına katılan öğretmenlerin yarısı programı desteklerken, diğer yarısı programın hedeflerinin gerçekleşmediğine inanmaktadır. Programın yeterli desteği bulmamasından dolayı planlandığı gibi uygulanamayacağı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerden üst düzeyde bir destek gelmediği sürece bir programın hedeflerinin gerçekleştirilebileceğine inanmanın güç olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara göre, öğretmenlerin programı desteklemesi programın planlandığı gibi uygulanmasını sağlar. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre, yeni Sosyal Bilgiler Programını ğretmenlerin büyük bir kısmı desteklemekte, bu sonuçta programın başarı ile uygulanmasını olanak sağlamaktadır. Ancak yeni Sosyal Bilgiler programının da belirli aralıklarla değerlendirilip gerekli düzeltme ve değerlişliklerin yapılması gerekmektedir.

10. Araştırmaya katılan öğretmenlerden, 4.sınıf öğretmenleri 5.sınıf öğretmenlerine göre İlköğretim Sosyal Bilgiler programının uygulamasında daha az gclkle karşılaşmaktadırlar.

11. Öğretmenler, ğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirildiği görüşüne kısmen katılırken, programın değerlendirme konusunda da öğretmene yol gösterici olduğu görüşüne katılmaktadırlar.

12. Sosyal Bilgiler programına ilişkin geleceğe yönelik önerilerden en çok “sınıf mevcudunun azaltılması”, “okullardaki araç-gereç eksikliklerinin giderilmesi” , “ailelerin yapılacak seminer ve kurslarla program hakkında bilinçlendirilmesi ve “programla ilgili hizmet-içi eğitim kurslarına ağırlık verilmesi” görüşlerine katılmaktadır.

13. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik önerilere ilişkin ğretmen görüşlerinin cinsiyet değerlişkenine göre sadece geleceğe yönelik öneriler boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur.

14. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik önerilere ilişkin ğretmen görüşlerinin okutmakta oldukları sınıf değerlişkenine göre sadece eğitim durumu boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur.

15. Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler programının kazanımlar, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde kıdem, mezun olunan okul ve sınıf mevcudu değerlişkenleri anlamlı bir fark yaratan etken olmadığı gözlemlenmiştir.

16. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumunun Sosyal Bilgiler programının uygulanmasında etkili olduğu, sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin sosyo- ekonomik düzeyi zayıf olan öğrencilere göre konuların öğretiminde daha az güçlükle karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. .

4.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, İlköğretim Sosyal Bilgiler programının varolan durumun daha iyi hale getirilmesi amacıyla şu önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından yararlı ve uygun bulunan 4. ve 5.sınıf Sosyal Bilgiler Programının, sürekliliğinin sağlanması için, program geliştirme ekibi tarafından tüm boyutları yönünden sürekli geliştirilmeli ve bu çalışmaların sürekliliği sağlanmalıdır.
2. Yeni programda öğretme-öğrenme ortamının zenginleştirilmesi açısından, okulların kaynak, araç-gereç ve materyal ihtiyacının karşılanması sağlanmalıdır.
3. Sosyal Bilgiler Programının değerlendirme boyutunun yeniden gözden geçirilerek, öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirilmesini sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.
4. Öğrenci velileri yapılacak seminer ve kurslarla İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı hakkında bilinçlendirilmelidir.
5. Sosyo-ekonomik düzeyi farklı olan öğrencilerin yer aldığı okullarda araştırma yapılarak karşılaşılan sorunlar belirlenip programın yeniden düzenlemesi yapılmalıdır.
6. Öğretmenlerin seminerlere alınması ve bu seminerlerde, öğretim stratejileri, öğretim yöntemleri ve değerlendirme teknikleri konusunda yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Öğretmenlere yönelik bu seminerlerde eğitim alanı uzmanlarının görev alması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ü. K., (2006). **Aktif Öğrenme**. İzmir: Biliş Gelişim Coşkusu.
- Akar, C., (2001). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Akyüz, Y., (1993). **Türk Eğitim Tarihi Başlangıçtan 1993'e**. İstanbul: Kültür Koleji Yayıncılık.
- Anıl (1999) **İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programını Değerlendirilmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ata, B., (2006). “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”. **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed. Cemil Öztürk). Ankara: Pegem Yayıncılık, 72–83.
- Arslan, M. M. ve Eraslan, L., (2003). “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği”. **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı:160, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/arslan-eraslan.htm> (12.0.2.2007).
- Aydiner, N., (1995). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aykaç, N. ve Başar, E., (2005). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi”. **Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. 343–361. Ankara: Sim Matbaası.
- Balcı, A. (1995). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Balcı, T. (2005). **İlköğretim Fen ve Teknoloji Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Ankara: Üner Yayıncılık
- Battaloğlu, F., M., (2001). **Niğde İli İlköğretim Okullarında 4. ve 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Bilen, M., (1999). **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Binbaşıoğlu, C. (1981). **Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Binbaşıoğlu.
- Bone, E. (1999). **Altı Şapkalı Düşünme Tekniği**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bylth, A., (1984). **Development, Experince an Curriculum in Primary Education, St. Merton's Pres.** London.
- Candan, R. (1990). **İlkokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Can, G., Yaşar, Ş. ve Sözer, E., (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 581.
- Çilenti, K., (1998). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Demirel, Ö. (2002). **Planlamada Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö., (2005). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirtaş, A. ve Barth, J. L., (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi: Öğrenci Kılavuzu**, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.
- Doğanay, A., (2003). "Sosyal Bilgiler Öğretimi". **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed.: C. Öztürk- D. Dilek) Ankara: Pegem Yayıncılık, 16-43.
- Doğan, İ., (1985). "Bilim Politikası ve Sosyal Bilimler". **Eğitim ve Bilim**. 10:57: 38–42, Eylül.
- Erden, M., (ty). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Alkım Yayınları.
- Erden, M., (1998). **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayıncılık,
- Erden, M. Ve Akman, Y., (1998). **Gelişim Öğrenme-Öğretme Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ergin, A., (1995). **Öğretim Teknolojisi İletişim**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erginer, E. (2000). **Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Gömlüksiz, M. (1996). “Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği”. **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**.
- Gömlüksiz, M. N. ve Bulut, İ., (2006). “Yeni Sosyal Bilgiler Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi.” **Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi**. (47), s. 393–421.
- Güleryüz, H., (2001). **Eğitim Fakülteleri, İlköğretim Okulları, Sınıf Öğretmenleri (adayları), Branş Öğretmenleri (adayları), Yönetici ve Deneticiler İçin: En Son Değişikliklerle İlköğretim Okulu Programı**. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Güngördü, E. (2002). **İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kalaycı, N. ve Çakmak, M., (2000). “Kavram Haritalarının Öğretim Sürecinde Kullanılması.” **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**. (24), s. 571– 580.
- Karaduman, H., (2005). **Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme İlkelerine Göre Hazırlanan Öğretim Materyallerinin Öğrencileri Derse İlişkin Tutumlarına, Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eskişehir.
- Karagöz, D. ve Diğerleri, (2006). **İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karasar, N., (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kemertaş, İ., (2003). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Kısakürek, A. M. ve Paykoç, F., (1989). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi
- Kısakürek, A. M. ve Paykoç, F., (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No:97.
- Komisyon, (1995). **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Köken, N.,(1995). **İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Köstüklü, N., (1998). **Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi**. Konya.
- Küçükahmet, L., (1995). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Gazi Büro Kitapevi Yayınları.
- MEB, (Milli Eğitim Bakanlığı), (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4–5.Sınıflar)**. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- MEB, (Milli Eğitim Bakanlığı), (2005). **İlköğretim 1–5.Sınıf Programları Tanıtın El Kitabı**. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Moffat, M. P., (1957). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Çev. Nesrin Oran). İstanbul Basımevi.
- Özcan, T., (2002). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programının Genel Amaçlarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi “ Kilis İlinde Bir Araştırma**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özden, Y., (2005). **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özkal, N., Güngör, A. Ve Çetingöz, D., (2006). “Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri Ve Öğrencilerin Bu Derse Yönelik Tutumları.” **Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi**. (40), 600–615.
- Öztürk, C. ve Dursun, D., (2003). “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programları.” **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed.: C. Öztürk- D. Dilek). Ankara: Pegem Yayıncılık, 47-82.
- Öztürk, C., (2006). **Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış**. (Ed.:C. Öztürk). Ankara: Pegem Yayıncılık, 22- 48.
- Pirinçdane, M., (1997). **İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler ders Programının Değerlendirilmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Rumevlekliloğlu Ş., (2003). **İlköğretim Birinci Kademe 5.sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Programının Amaç, İçerik, Öğretim Etkinlikleri ve Değerlendirilme Boyutları Açısından İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Saban, A., (2002). **Öğrenme-Öğretme Süreci**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sağlamer, E., (1997). “Sosyal Bilgiler.” **Çağdaş Eğitim**. (232), 5–7.
- Savaş, B. ve Ünüvar, P. (1999). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. MEB.
- Saygı, B., (2002). **Akran Gruplarının Birbirini Değerlendirmesi**.
<http://www.eod.hacettepe.edu.tr/seminerdosyaları/basaksaygi.doc>. (11.04.2007).
- Senemoğlu, N., (2001). **Kuramdan Uygulamaya Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Senemoğlu, N. ve Gömleksiz, M. Ve Üstündağ, (ty). **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı**. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Şimşek, N., (2002). **Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sözer, E., (1998). **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi: 15.
- Sönmez, V., (1999). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992–1). **Ölçme Teknikleri**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Tatlıdil, H. (1992). **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü.
- TED. (1987). “Orta Öğretim Kurumlarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları.” **Türkiye Eğitim Dergisi Yayınları**.
- Tekerek, M. ve Diğerleri, (2006). **İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tekindal, S., (2006). “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Ölçme ve Değerlendirme.” **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed. Cemil Öztürk) Ankara: Pegem Yayıncılık. 396–447.
- Tekin, H., (1987). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: MESO Yayınevi.
- Tonto, Y. ve İlhan, M., (1997). “Sosyal Bilimlerde Türkiye’nin Dünyadaki Yeri.” **Türk Psikolojisi Dergisi**.

- Titiz, O., (2005). **Yeni Öğretim Sistemi**. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Üstündağ, T.(2003). **Yaratıcılığa Yolculuk**. Ankara: Pegema Yayıncılık
- Varış, F., (1996). **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”**. Ankara: Alkım Yayınları.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M., (2006). “Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri.” **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed. Cemil Öztürk) Ankara:Pegem Yayıncılık, 112-133.
- Yaşar, O., (2004). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Görsel Materyal Kullanımı ile Coğrafya Konularının Eğitim ve Öğretimi.” **Milli Eğitim Dergisi** (163). <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/163/yasar.htm> (16.03.2007).
- Yeşil, A., (1995). **Sosyal Bilgiler Ders Programının Niteliği**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yazıcı, H., Samancı, O., (2003). “İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Konuları ile İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyi.” **Milli Eğitim Dergisi**. (158), s.83–89.
- Yılmaz, H., (1998). **Ölçme Değerlendirme**. Konya: Mikro Yayınları.

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Kıymetli öğretmenler, bu anket "İlköğretim Kurumlarında Uygulanan 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı"na ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Sizlerin görüş ve önerileriniz araştırmanın amacına ulaşması bakımından büyük önem taşımaktadır. İlgilerinize teşekkür ederim.

Bahriye ECE

I. BÖLÜM

Bu bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. Sorulara cevap verirken ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz:

- () Kadın
() Erkek

2. Okutmakta olduğunuz sınıf:

- () 4. Sınıf
() 5. Sınıf

3. Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz:

- () 0-5 yıl () 6 – 10 yıl
() 11 – 15 yıl () 16 – 20 yıl
() 21- 25 yıl () 26 ve üstü

4. Mezun olduğunuz okul:

- () Eğitim Enstitüsü(2 yıllık)
() Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu-Fakülte
() Eğitim Yüksek Okulu (2 yıllık)
() Lisans Tamamlama Programı
() Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü
() Diğer

5. Sınıf mevcudunuz:

- () 20-30 öğrenci
() 30-40 öğrenci
() 40-50 öğrenci

6. Öğrencilerinizin ekonomik durumu:

- () Çok iyi () İyi () Orta () Zayıf

II. BÖLÜM

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Kazanım, İçerik, Eğitim Durumu, Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

KAZANIMLARLA İLE İLGİLİ BÖLÜM						
Sıra No		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Hiç Katılmıyor
1	Özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.					
2	Yaşanılan çevreyi ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıtıcı niteliktedir.					
3	Öğrencileri; haklarını bilen ve kullanabilen bireyler haline getirmektedir.					
4	Öğrencilere Ulusal bilinci kazandırmaktadır.					
5	Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşamdaki etkilerini anlamaya özendirilmektedir.					
6	Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemi kavratmaktadır.					
7	Öğrencileri; bilinçli birer tüketici haline getirmektedir.					
8	Turizmin uluslar arası ilişkilerde yeri konusunda bakış açısı kazandırmaktadır.					
9	Öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.					
10	İleri öğrenim basamakları için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktadır.					
11	Kazanımlar duyuşsal özellikleri geliştirmektedir.					
12	Kazanımlar, konularla bağlantılı olarak belirlenmiştir.					
13	Kazanımlar, sınırlandırılmış ve sadeleştirilmiştir.					
14	Kazanımlar öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.					
15	Yaratıcı düşünebilme, eleştirel düşünebilme, akıl					

yürütebilme düzeyine uygundur.					
--------------------------------	--	--	--	--	--

İÇERİK İLE İLGİLİ BÖLÜM						
Sıra No		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Hiç Katılmıyor
1	İçerikte Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi konuları dengeli olarak dağıtılmıştır.					
2	Demokratik beceri ve değerlere sahip bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan konulara ağırlık verilmiştir.					
3	Programın içeriği; öğrenci seviyesine uygundur.					
4	İçerik, öğrencilerin ilgisini çekmektedir.					
5	Temalar günlük hayatla ilişkilidir.					
6	Programın içeriği “somuttan soyuta” ilkesine uygundur.					
7	Diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.					
8	Türk kültürünü ve tarihini oluşturan konulara ağırlık verilmiştir.					
9	Doğrusal düşünce yerine çoklu sebep, çoklu sonuç anlayışı hakimdir.					
10	Yaparak yaşayarak öğrenmeye uygundur.					
11	Öğrenci merkezli eğitime uygundur.					
12	İçerikte vatan ve millet sevgisi konuları ön planda tutulmuştur.					
13	Yapılandırmacı program yaklaşımı dikkate alınmıştır.					
14	Üniteler, öğrencilerin motivasyonunu artıracak şekilde belirlenmiştir.					

EĞİTİM DURUMU İLE İLGİLİ BÖLÜM

Sıra No		Katılıyorum				
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Üretim, tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri edinme olanağı sağlamaktadır.					
2	Öğrencilerin “yapıcı-yaratıcı” faaliyetleri gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır.					
3	Öğrencileri; bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanmaya yönlendirmektedir.					
4	Öğrencilerin sorumluluk sahibi ve haklarını bilen bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlamaktadır.					
5	Gezi ve inceleme gibi etkinlikler, öğrencilerde doğal çevreyi koruma bilinci, sanat zevki ve estetik duyguları geliştirmeye olanak sağlamaktadır.					
6	Öğrencilerin; öykü, drama vb. etkinliklerle vatandaşlık uygulamalarına ait deneyimi kazanmalarını sağlamaktadır.					
7	Farklı materyaller kullanarak çeşitli toplumların günlük yaşamı hakkında bilgi edinme olanağı sağlamaktadır.					
8	Etkinlikler, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamaktadır.					
9	Etkinlikler; toplumdaki birey, grup ve kurumlara arasındaki etkileşimi fark etmelerini sağlamaktadır..					
10	Türkçeyi doğru, etkili, güzel kullanma becerisi kazandırmaktadır.					
11	Öğrencilere; zaman ve kronoloji algılama becerisi kazandırmaktadır.					
12	Öğrencilerde özgüven duygusunu oluşturarak girişimcilik becerisi kazandırmaktadır.					
13	Sosyal problemleri fark ederek, bu problemlere çözüm üretebilmeyi sağlayan etkinlikler içermektedir.					

14	Öğrenciyi aktif hale getirecek öğretim-öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.					
----	---	--	--	--	--	--

DEĞERLENDİRME İLE İLGİLİ BÖLÜM

Sıra No		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Değerlendirme öğretmene sonraki aşamalarda nasıl davranacağı konusunda yol göstericidir.					
2	Değerlendirmede öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmaktadır.					
3	Öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır.					
4	Değerlendirmede öğrenci görüşleri dikkate alınmaktadır.					
5	Program, öğretmenlerin ölçme araçları geliştirmeleri açısından yol gösterici olmaktadır.					
6	Öğrencilerin yapmış olduğu etkinlikleri ölçmede öğretmenlere rehberlik yapacak açıklamalara yer verilmiştir.					

III. BÖLÜM

GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER

Sıra No		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	İçerik yöresel farklılıklar göz önüne alınarak düzenlenmelidir.					
2	Ders kitaplarındaki kavramlar öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.					
3	Sınıf mevcudu etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamalıdır.					
4	Programların hazırlanmasında öğretmenlerin etkin katılımı sağlanmalıdır.					
5	Yapılabilecek seminer ve kurs gibi etkinliklerle					

	aileler program hakkında bilinçlendirilmelidir.					
6	Okullardaki araç-gereçler yapılabilecek birçok etkinlikte öğrencilere yetebilecek düzeyde olmalıdır.					
7	Programla ilgili hizmet içi eğitim kurslarına ağırlık verilmelidir.					
8	Sosyal bilgiler dersi, Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri tarafından işlenmelidir.					

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

09559 *24.04.2007

Sayı : B.08.4.MEM.4.03.00.07.423/

Konu : Araştırma İzinleri

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
AFYONKARAHİSAR

İlgi 1: 20/03/2007 Tarih ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/840 sayılı Bahriye ECE konulu araştırma izin talebi yazısı

Müdürlüğümüze bağlı kurum ve kuruluşlarda yapılması planlanan araştırmalar için Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" toplanarak "**Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı**" tarafından 28.02.2007 tarih ve B.08.4.EGD.0.33.03.311-311/1084 sayılı bakanlık onayı ile yayınlanan "**Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi**" doğrultusunda ilgili izin talebini incelemiş olup "Valilik Oluru", "Araştırma ve Değerlendirme Formu" ve "Onaylanmış Veri Toplama Aracı" ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.



Hidayet YILDIRIM
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

1. Valilik Oluru (1 Adet)
2. Araştırma Değerlendirme Formu (1 Adet)
3. Onaylanmış Veri Toplama Aracı (6 Sayfa)

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.03.00.07.423/

09481 *20.04.2007

Konu : Araştırma İzinleri

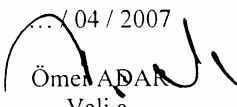
VALİLİK MAKAMINA
AFYONKARAHİSAR

İlgi 1 : 17/04/2007 Tarih ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/1049 sayılı Bahriye ECE konulu araştırma izin talebi yazısı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tezli yüksek lisans öğrencisi olan Bahriye ECE'nin, merkeze bağlı 44 ilköğretim okulunda 25.04.2007- 04.05.2007 tarihleri arasında "İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi" konulu anket çalışması yapması Müdürlüğümüz Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde tensiplerinize arz ederim.


Hidayet YILDIRIM
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.../04/2007

Ömer ADAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK : 1 Adet Araştırma Değerlendirme Formu